

HUMAN STORY

The Environmental Stewards
เรื่องราวของคนเฝ้ารักษาธรรมชาติ

กิจกรรมภายใต้การจัดทำรายงานแห่งชาติว่าด้วยความหลากหลาย
ทางชีวภาพ ฉบับที่ 6 ของประเทศไทย

Activities under the development of the Thailand's Sixth National Report
on the Implementation of the Convention on Biological Diversity (CBD)

HUMAN STORY

The Environmental Stewards

เรื่องราวของคนเฝ้ารักษาธรรมชาติ

กิจกรรมภายใต้การจัดทำรายงานแห่งชาติว่าด้วยความหลากหลายทางชีวภาพ ฉบับที่ 6 ของประเทศไทย

Activities under the development of the Thailand's Sixth National Report
on the Implementation of the Convention on Biological Diversity (CBD)

กิตติกรรมประกาศ | ACKNOWLEDGEMENTS

การนำเสนอเรื่องราวของคนเฝ้ารักษาธรรมชาติ สำเร็จคล่องตัวด้วยความร่วมมือของสำนักงานนโยบายและแผนทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม สถาบันสิ่งแวดล้อมไทย และด้วยการสนับสนุนจากสำนักงานโครงการพัฒนาแห่งสหประชาชาติ (ประเทศไทย) และกองทุนสิ่งแวดล้อมโลก พร้อมได้รับความร่วมมือจากบุคคลและชุมชนที่เป็นแบบอย่างที่ดี ทั้ง 9 กรณี

This report of the nine environmental stewards was developed in collaboration with various partners, including the Office of Natural Resources and Environmental Policy and Planning, Thailand Environment Institute, United Nations Development Programme - Thailand, and the Global Environment Facility, as well as the support of individuals and communities where the nine stories were derived.

คำนำ | PREFACE

เรื่องราวของคนเฝ้ารักษาธรรมชาติ ได้รวบรวมแนวคิด ประสบการณ์ และผลงานของบุคคลและชุมชนในประเทศไทย ซึ่งมีบทบาทสำคัญในการริเริ่มและผลักดันงานสำคัญ ๆ ที่มีคุณค่าต่อความหลากหลายทางชีวภาพ ด้วยความมุ่งมั่นและอุทิศตนในการดูแลรักษาชนิดพันธุ์สำคัญ ฟื้นฟูความหลากหลายทางพันธุกรรม คุ้มครองถิ่นที่อยู่อาศัยของสิ่งมีชีวิตในภูมิภาคต่างๆ ของประเทศ และใช้ประโยชน์จากทรัพยากรชีวภาพอย่างยั่งยืน รวมถึงการปลูกฝังและส่งต่อความรู้แก่เยาวชน และการมีวิถีชีวิตที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม

สอดคล้องกับรายงานแห่งชาติว่าด้วยความหลากหลายทางชีวภาพ ฉบับที่ 6 ของประเทศไทย ที่สะท้อนถึงประสิทธิผลการดำเนินงานหลายประการของประเทศ ในการบูรณาการและการมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ความหลากหลายทางชีวภาพ และได้แสดงถึงความโดดเด่นของปฏิบัติการโดยชุมชนท้องถิ่น ซึ่งใกล้ชิดกับการดูแลและใช้ประโยชน์จากทรัพยากรชีวภาพ

These stories are brought together here as a compilation of concepts, experiences and achievements of individuals and communities in Thailand who initiated work that is vital for biodiversity conservation with outstanding dedication and commitment. These stories tell about maintaining the important species, restoring genetic diversity, conserving habitats in different regions, sustaining use of biological resources, transferring knowledge to young people, and practicing environmentally-friendly life styles.

These stories are a complement to Thailand's sixth National Report on the Implementation of the Convention on Biological Diversity (CBD), which reflects the effectiveness of implementation within the country to integrate and enhance participation in biodiversity conservation. They showcase the remarkable actions of local communities who are at the forefront of maintaining and conserving biological resources.

สารบัญ | CONTENTS

บทนำ INTRODUCTION	7
ศาสตราจารย์ ดร.พิไล พูลสวัสดิ์ อาจารย์คณะวิทยาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหิดล ผู้ทุ่มเทเพื่อศึกษาวิจัยและอนุรักษ์นกเงือก Dr. Pilai Poonswad, a professor dedicated to hornbill research and conservation	10
โจน จันได ปรากฏแห่งอำเภอแม่แตง จังหวัดเชียงใหม่ ผู้ริเริ่มศูนย์พันธุกรรมสร้างมั่นคงทางพันธุกรรมพืช Jon Jandai, a local philosopher who initiated the Pun Pun Center to secure plant genetics	18
สาคร โรจน์คำสือ อาจารย์โรงเรียนจันจว้าวิทยาคม จังหวัดเชียงราย ผู้อุทิศตนและลงมือทำเพื่อป่าเพื่อน้ำ Sakorn Rotekamlue, a teacher who devoted to taking action for forests and water	26
ทัศนีย์ รัตนราม่า อดีตอาจารย์โรงเรียนนครพนมพิทยาคม จังหวัดนครพนม หมอยาผู้สร้างป่าสมุนไพร Tassanee Rattanarama, a retired teacher who developed the herbal forest	32
ชุมชนบ้านภูเขาก้าว อำเภอกะเทิง จังหวัดเชียงราย สร้างป่าชุมชนแห่งความยั่งยืน Phu Khao Keaw Community, sustaining the community forest	38
ชุมชนบ้านท่าจูด อำเภอดงแก้ว จังหวัดพังงา เปลี่ยนวิถีชุมชนเพื่อรักษาฐานทรัพยากรชีวภาพ Tha Jood Community, changing their ways of life to maintain biological resources	44
กลุ่มอนุรักษ์และฟื้นฟูป่าดอนโจร อำเภอนางรอง จังหวัดบุรีรัมย์ ส่งต่อผืนป่าที่สมบูรณ์ให้ลูกหลาน Don Jon Forest Conservation Group, handing over the forest to the younger generation	50
พิพัฒน์ อภิรักษ์ธนากร นักแสดง ผู้สร้างสรรค์งานออกแบบที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม Pipat Apirakthanakorn, innovative designs for the environment	56
อเล็กซานเดอร์ ไซมอน เรนเดลล์ นักแสดง ผู้สร้างการเรียนรู้เพื่อสิ่งแวดล้อมแก่เยาวชน Alexander Simon Rendell, an actor who develops environmental education for youth	63

บทนำ | INTRODUCTION

สิ่งมีชีวิตและสิ่งที่เกี่ยวข้องกับสิ่งมีชีวิตบนผืนโลก มีการปรับตัวไปพร้อม ๆ กับการเปลี่ยนแปลงและวิวัฒนาการด้านต่าง ๆ กระทั่งถึงยุคปัจจุบันที่มีการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว ไม่ว่าจะเทคโนโลยี วิถีชีวิต สภาพอากาศ และสภาพแวดล้อม ทำให้หลายภาคส่วนมีความห่วงใยต่อการดำรงอยู่และความหลากหลายของสิ่งมีชีวิต ซึ่งมีผลต่อความเป็นอยู่ของเราด้วย

ประชาคมโลกจึงริเริ่มและผลักดันให้มีอนุสัญญาว่าด้วยความหลากหลายทางชีวภาพขึ้นตั้งแต่ปี พ.ศ. 2535 อันเป็นข้อตกลงระหว่างประเทศเพื่ออนุรักษ์และใช้ประโยชน์ความหลากหลายทางชีวภาพอย่างยั่งยืน และให้มีการแบ่งปันผลประโยชน์ที่เกิดจากการใช้ทรัพยากรพันธุกรรมอย่างเท่าเทียมและยุติธรรม ประเทศไทยเข้าเป็นภาคีอนุสัญญาฯ นี้ ในปี พ.ศ. 2540 โดยร่วมจัดทำแผนและกำหนดเป้าหมายในระดับโลกและระดับประเทศ

All life forms and substances related to life on earth have adapted and evolved in various ways. Currently, the rapid rate of change in technology livelihoods, climate and environment has rapid raised many concerns about the existence and diversity of life that affects the survival of all of us.

The global community jointly developed the Convention on Biological Diversity (CBD) in 1992 as an international agreement to conserve and promote sustainable use of biodiversity and equitable sharing of the benefits derived from genetic resources. Thailand became a party to the Convention in 1997, and since then the country has always participated in the development of global and national plans and targets.

ในการอนุรักษ์ความหลากหลายทางชีวภาพของประเทศไทย ได้มีบุคคลและชุมชนต่าง ๆ ตระหนักและได้ลงมือทำอย่างต่อเนื่อง เพื่อปกป้อง รักษา คุ้มครองสิ่งมีชีวิตและสภาพธรรมชาติให้เหมาะสมกับการดำรงชีวิต โดยเข้าใจถึงความเชื่อมโยงและพึ่งพิงระหว่างกันของสิ่งมีชีวิตต่าง ๆ โดยเฉพาะการที่คนเราต้องอาศัย อาหาร น้ำ สมุนไพร การเรียนรู้ และสุนทรียภาพจากธรรมชาติ ซึ่งไม่ปฏิเสธว่าภาคการผลิตและการบริโภคได้ส่งผลกระทบต่อ การดำรงอยู่ของสิ่งมีชีวิตทั้งทางตรงและทางอ้อม จึงริเริ่มและปรับตัว เพื่อให้มีการใช้ทรัพยากรอย่างยั่งยืน ในภาคการเกษตร การประมง อุตสาหกรรม การท่องเที่ยว การบริโภคและสิ่งอำนวยความสะดวก ในชีวิตประจำวัน

ขณะที่ หลายชุมชนซึ่งต้องพึ่งพิงธรรมชาติ ได้มีการจัดการดิน ป่า แหล่งน้ำ และชายฝั่ง โดยกระบวนการของชุมชนเอง มีการสำรวจ ข้อมูล กำหนดกติกา และจัดทำแผนจัดกิจกรรมในพื้นที่ จนสามารถ

รักษาแหล่งน้ำ แหล่งอาหาร และแหล่งสมุนไพรของชุมชนไว้ได้ อีกหลายคนในภาคการศึกษา ได้มีบทบาทสำคัญด้านการศึกษาค้นคว้า สร้างการเรียนรู้ในห้องเรียนธรรมชาติ ลงมือทำงานเป็นแบบอย่างที่ดี และที่สำคัญได้สร้างแรงบันดาลใจให้แก่คนรุ่นใหม่ ส่วนนักแสดงหลายคน ได้เป็นผู้ริเริ่มสิ่งใหม่ ๆ และสร้างสรรค์กิจกรรมอันน่าสนใจ เหมาะสำหรับคนแต่ละกลุ่ม จนเกิดการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมในการ อยู่ร่วมกับธรรมชาติบนผืนโลกเดียวกันนี้

การดูแลรักษาธรรมชาติจะไม่ใช่เรื่องของหน่วยงานหรือใคร คนใดคนหนึ่งอีกต่อไป เพราะมีทั้งคนรุ่นใหม่และคนในเมืองเริ่มสนใจ และเข้าใจเรื่องนี้กันมากขึ้น อาศัยการซึมซับจากสภาพแวดล้อมที่ดี ซึ่งเคยพบเห็นในอดีต จากการค้นพบคุณค่าและได้รับประโยชน์จาก ธรรมชาติ หรือจากการที่เคยได้รับผลกระทบหรือเข้าใจผลกระทบที่ จะเกิดขึ้นจากการเปลี่ยนแปลงของสภาพแวดล้อม ทำให้คนเหล่านี้ คิด ทำ และขยายผลสิ่งที่ทำอย่างไม่มีสิ้นสุด

There continue to be individuals and communities in Thailand concerned with biodiversity conservation that are highly aware of and taking action to protect, maintain and conserve nature as an integral part of their livelihoods. Those people understand the linkages and interdependencies of all living things, especially how humans are dependent on nature for food, water, herbal medicine, education and recreation. It cannot be denied that production and consumption by humans has tremendous effects, direct and indirect, on the existence of all beings. Therefore, adaptation and sustainable use has been initiated in various sectors, including agriculture, fisheries, industry, tourism, and daily consumption.

As many communities are relying on nature, they are also managing the soil, forests, water sources and coastal areas under their own systems. Local management systems cover a range of activities such as data collection, development of local agreements, and activities planning. They are successfully protecting their

water, food and herbal sources. Additionally, some individuals have been involved in education and research and have initiated learning platforms using nature as a classroom. They have become good models for others, especially as an inspiration for the younger generation. Furthermore, several actors and actresses have initiated attractive activities suitable for different groups and have successfully influenced people to change their behaviors to be friendlier towards nature.

The protection of nature is never the sole responsibility of certain organizations or individuals. It has become more and more a concern of the younger generation and urban people. They have understood the importance of nature from their experiences in the past, or from their discovery and understanding of the values and benefits of nature and the impacts of a changing environment. They feel encouraged to continuously think, take action and build on what they have achieved.

ศาสตราจารย์ ดร.พิไล พูลสวัสดิ์

อาจารย์คณะวิทยาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหิดล
ผู้ทุ่มเทเพื่อศึกษาวิจัยและอนุรักษ์เขีนกเงือก

Dr.Pilai Poonswad,

a professor dedicated to hornbill research
and conservation

บทบาทของเรา คือ ทำงานเพื่องาน
บทบาทของนกเงือกในระบบนิเวศป่า คือ ผู้ปลูกป่า
ที่ช่วยอนุรักษ์ความหลากหลายของพันธุ์พืชป่า
ถ้าขาดนกเงือกก็ขาดความหลากหลายของธรรมชาติ

The role of hornbills in forest ecosystems is reforestation
and conservation of forest species.
Without hornbills, diversity in natural areas
is likely to decline.

นกเงือกมีบทบาทสำคัญต่อความสมดุลของระบบนิเวศในป่าดิบเมืองร้อนที่เด่นชัดคือการเป็นผู้แพร่กระจายเมล็ดพันธุ์ไม้ และช่วยควบคุมประชากรสัตว์เล็กในฐานะผู้ล่า แต่จำนวนนกเงือกกลับลดลงอย่างน่าใจหาย เนื่องจากรูปแบบของการดำรงชีวิต เมื่อพวกมันมีลูกอ่อนแม่และลูกจะอาศัยอยู่ในโพรงไม้และฝากชีวิตไว้กับพ่อนกที่มีหน้าที่หาอาหาร ซึ่งถ้าพ่อนกเงือกตายแม่นกกับลูกในโพรงก็จะตายลงเช่นกัน ยังไม่นับรวมถึงสถานการณ์การล่านกเงือก และโพรงที่ถือเป็นจุดอ่อนสำคัญ เนื่องจากกระบวนกรเกิดโพรงในต้นไม้ที่มันเกิดได้ยากมาก ซึ่งส่วนใหญ่่มักจะเกิดเชื้อรา ทำให้สภาพรังไม่เหมาะสม และโพรงรังส่วนใหญ่ยังถูกทำลายจากการตัดไม้ทำลายป่าของมนุษย์

ต่อให้นกเงือกปลูกป่าแคว้นละต้น ภายในหนึ่งปีนกเงือกหนึ่งตัวก็สามารถปลูกต้นไม้ได้ 365 ต้น แต่ในความเป็นจริงในหนึ่งวันนกเงือกกินสัตว์และพืชหลากหลายชนิด คายเมล็ดพืชออกมานับไม่ถ้วน โดยเฉพาะพืชที่มีผลขนาดใหญ่ เมล็ดขนาดใหญ่ ต้องพึ่งนกเงือกเกือบทั้งหมด พืชอาหารของนกเงือก ณ ปัจจุบันก็คือพืชเด่นของป่ายุคโบราณ นั่นเป็นตัวชี้วัดให้เห็นว่านกเงือกมีความสำคัญกับความหลากหลายทางชีวภาพ นกเงือกถือเป็น Umbrella Species หรือสายพันธุ์ที่เป็นร่มเงา คอยเกื้อกูลและปกป้องระบบนิเวศทั้งหมด ถ้าวันนี้ไม่ต่อสู้เพื่อนกเงือก ความสมบูรณ์ของป่าก็จะหายไปเช่นกัน

ระดับความอุดมสมบูรณ์ของผืนป่าชีวิตได้ด้วยความหลากหลายทางชีวภาพ พืชและสัตว์จะควบคุมความสมดุลด้วยตัวของมันเอง หากไม่ถูกมนุษย์รุกราน และสัตว์ชนิดสำคัญที่เป็นดัชนีชี้วัดความสมดุลของผืนป่าก็คือ "นกเงือก"

ศาสตราจารย์ ดร.พิไล พูลสวัสดิ์ หรืออาจารย์พิไล อธิบายว่า “นกเงือกมีอยู่ในทวีปแอฟริกากับเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ เอเชียใต้ และอยู่สูงขึ้นไปถึงเนปาล ภูฏาน ในจีนที่กว้างสี่ นกเงือกไม่ได้มีทั่วโลก จากงานวิจัยที่เราทำอย่างต่อเนื่องยาวนาน 40 ปี เราได้ร่วมแบ่งปันข้อมูลที่เรามีกับบางประเทศที่เขาอยากจะทำวิจัยเรื่องนกเงือก ตอนที่ที่ซาราวัก ประเทศมาเลเซีย เราไปเป็นที่เลี้ยงตั้งโครงการวิจัยนกเงือกให้เขา ที่นั่นเขามีสมญานามว่า Land of Hornbill ถ้าเขาเป็น Land ประเทศไทยก็เป็น Empire เลย เพราะประเทศไทยมีนกเงือกถึง 13 ชนิด”

If a hornbill contributes to the planting of a single tree each day, a single bird would be responsible for planting 365 trees a year. In fact, hornbills feed on various prey animals and plants. Trees with large fruit, including dominant species in ancient forests, rely almost exclusively on hornbills to distribute their seeds. Hornbills are important as an “umbrella species”, protecting other species. Unless they are protected, the richness of forests would likely vanish.

The productivity of forests is determined by plant and animal diversity through a self-regulated equilibrium of the ecosystem in the absence of human disturbance. Hornbills are an indicator species of that equilibrium.

Hornbills play an important role in ensuring the ecological equilibrium of tropical rainforests by distributing seeds and controlling population of smaller animals. The population of hornbills has however been in drastic decline. Females keep watch of their chicks in tree cavities and rely solely on the males for feeding. If the male dies, the females and the chicks will likely starve to death. The need for nesting cavities also makes them vulnerable since cavities are not generally available, occasionally infected by fungi, under threat from woodpeckers, and destroyed by logging.

Dr. Pilai Poonswad explained that *“hornbills are generally found in Africa and South-east Asia. They have been sighted, however, as far north as Nepal, Bhutan and China’s Guangxi Zhuang Autonomous Region. The species are not globally distributed. We have conducted continuous research over 40 years on hornbills and shared that information when it was needed by other countries such as Malaysia, where hornbill research was conducted in Sarawak. Local researchers noted that Sarawak is called the ‘Land of Hornbills’, which would only qualify Thailand as an empire of hornbills since 13 hornbill species can be found in the country.”*

อาจารย์ไพไล เป็นผู้บุกเบิกเริ่มงานวิจัยนกเงือก
ในโครงการศึกษาชีววิทยาและนิเวศวิทยาของ
นกเงือก มาตั้งแต่ปี พ.ศ. 2521 ในอุทยานแห่งชาติ
เขาใหญ่ โดยผลงานวิจัยได้รับการตีพิมพ์ในวารสาร
วิชาการนานาชาติ บทความทางวิชาการในหนังสือ
สารคดีชั้นนำต่าง ๆ และภาพยนตร์สารคดีทั้งใน
และต่างประเทศ

ขณะนั้นโครงการเล็ก ๆ ของอาจารย์ยัง
ขาดแคลนทุนวิจัย แต่ด้วยความมุ่งมั่นจึงใช้ทุน
ส่วนตัวที่มาจากเงินเดือนข้าราชการตลอดระยะเวลา
5 ปี จากนั้นจึงได้รับทุนสนับสนุนจาก
International Foundation for the Conservation
of Birds, North Hollywood สหรัฐอเมริกา
โดยความช่วยเหลือจาก Dr. H.E. McClur
และ Dr. Arthur Risser อดีตผู้จัดการสวนสัตว์
ซานดิเอโก

โครงการศึกษานิเวศวิทยาของนกเงือก
เริ่มการวิจัยเพื่อให้ได้มาซึ่งองค์ความรู้เกี่ยวกับ
ชีววิทยาและนิเวศวิทยาการสืบพันธุ์ของนกเงือก
การขยายพันธุ์ความหนาแน่นของโพรงรัง สถานภาพ
การทำรัง ประชากรนกเงือก และพฤติกรรม

งานวิจัยได้ขยายออกสู่พื้นที่ผืนป่าตะวันตก
ศึกษาชีววิทยาและนิเวศวิทยาการสืบพันธุ์ของ
นกเงือก 5 ชนิด เมื่อปี พ.ศ. 2533 แล้วขยายพื้นที่
ไปยังป่าฮาลา-บาลา อุทยานแห่งชาติบูโต-สุโขงปาดิ เพื่อศึกษาชีววิทยาและนิเวศวิทยาการสืบพันธุ์ของนกเงือก 7 ชนิด ในปี พ.ศ. 2537

ในเวลาต่อมา โครงการฯ ได้รับการสนับสนุนจากศูนย์พันธุวิศวกรรมและเทคโนโลยีชีวภาพแห่งชาติ ทำให้ต้ององค์ความรู้ด้านพันธุกรรม ประชากร
และถิ่นอาศัยของนกเงือก โดยได้รับทุนสนับสนุนจาก บริษัท ปตท.สำรวจและผลิตปิโตรเลียม จำกัด (มหาชน) ทำให้สามารถขยายงานวิจัย
ด้านความหลากหลายทางพันธุกรรมของประชากรนกเงือก

Professor Pilai is a pioneer of hornbill research. She began working in Khao Yai National Park in 1978, and her work has been published by various international journals and magazines and filmed in a number of documentaries.

Her hornbill projects were personally funded from her salary for 5 years before being recognized and supported by the International Foundation for the Conservation of Birds from North Hollywood, with recommendations and assistance from Dr. H.E. McClur and Dr. Arthur Risser, ex-directors of the San Diego Zoo.

Professor Pilai's studies of hornbills have revealed facts about their biology, ecosystems and reproduction, as well as provided insight on cavity density, nesting status and behavior of the species. The study was replicated in the Western Forest Complex to investigate reproduction of 5 hornbill species in 1990, and in Hala-Bala Forest of Budo-Sungai Padi National Park for 7 species in 1994.

Later, the study received financial support from the National Center for Genetic Engineering and Biotechnology (BIOTEC) and was able to deliver findings

on the habitat of hornbills and the genetic composition of their populations. The study on the genetic diversity of the species was further enhanced by funding from PTT Exploration and Production (PTTEP) in 2007.

เปลี่ยนผู้ล่า เป็นผู้อนุรักษ์

เนื่องจากลูกนกเงือกมีราคาสูงราว 5,000 - 30,000 บาท คนในพื้นที่เทือกเขาบูโดจึงมีการล่านกเงือกเป็นจำนวนมาก อาจารย์พีโล ได้เข้ามาแก้ปัญหาผ่านการทำความเข้าใจกับคนในชุมชน โดยการเปลี่ยนทัศนคติและพฤติกรรมด้วยการถ่ายทอดความรู้ วรรณคดีเรื่องการเปลี่ยนอาชีพของคนในพื้นที่บางกลุ่มที่เคยเก็บลูกนกเงือกขายมาเป็นเฝ้ารังนกเงือกและหารายได้เสริมในรูปแบบอื่นแทน อาจารย์พีโลยังได้ร่วมมือกับชาวบ้านที่อาศัยอยู่ในหมู่บ้านรอบพื้นที่เทือกเขาบูโด จัดทำโครงการอุปการะครอบครัวนกเงือก ช่วยให้คนในชุมชนมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์นกเงือกแห่งเทือกเขาบูโด และยังได้นำความรู้ ประสบการณ์เกี่ยวกับการซ่อมแซมโพรงรังมาใช้ในการปรับปรุงโพรงรังของนกเงือก ทำให้มีนกเงือกกลับมาใช้โพรงรังที่ซ่อมแซมหรือปรับปรุงให้ หลังจากที่เคยเว้นจากการทำรังไปแล้ว เป็นการช่วยให้นกเงือกกลับมาดำรงชีวิตอย่างปกติสุขอีกครั้ง

ปัจจุบันผู้ล่ากลับกลายเป็นผู้อนุรักษ์ ผู้ถูกล่ากลายเป็นผู้ถูกปกป้องคุ้มครอง ความผูกพันระหว่างคนและนกเงือกแห่งเทือกเขาบูโด เป็นตัวอย่างของการเปลี่ยนแปลงที่ยิ่งใหญ่ที่ยังคงดำเนินต่อไป

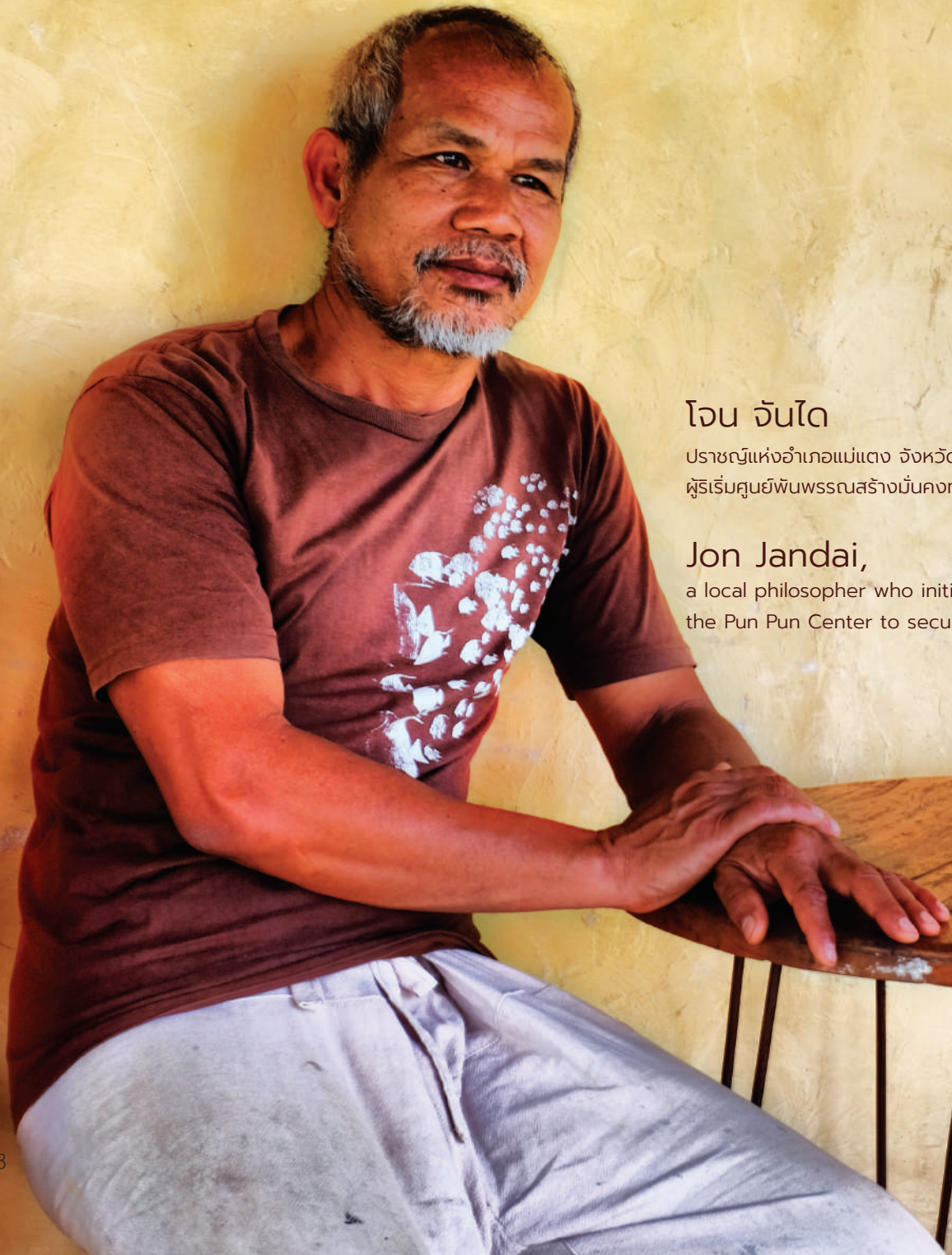

Changing hunters into conservationists

Trafficking of a single hornbill chick from the Budo Mountain Range fetched between 5,000 and 30,000 baht, and so many locals turned to hunting hornbills as a living. To address that problem, Professor Poonsawat raised awareness of the importance of hornbills to the communities and campaigned to switch from chick collection to nest protection and other income-generating occupations. She worked with villages adjacent to the Budo Mountain Range to develop a hornbill foster home project to enable local participation in conservation of the species, and to introduce and encourage local efforts to repair cavities for nesting hornbills.

Hunters have therefore become conservationists of the Budo Mountain Range, providing an example of a great transformation for conservation.

โจน จันได

ปราชญ์แห่งอำเภอแม่แตง จังหวัดเชียงใหม่
ผู้ริเริ่มศูนย์พันพรรณสร้างมั่นคงทางพันธุกรรมพืช

Jon Jandai,

a local philosopher who initiated
the Pun Pun Center to secure plant genetics

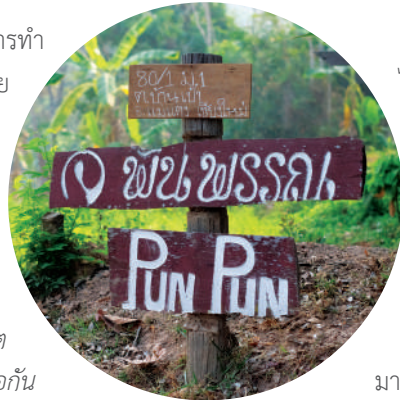
ความหลากหลายทางพันธุกรรมเป็นความมั่นคงที่ยั่งยืน
ของทุกสิ่งทุกอย่างบนโลกใบนี้ มันเป็นห่วงโซ่อาหารที่เชื่อมโยงกันทั้งหมด
วันนี้เราเหลือความหลากหลายทางพันธุกรรมน้อยมาก
ฉะนั้นชีวิตเราจึงมีความมั่นคงน้อยมาก แม้จะมีเงินเยอะแต่มันไม่ได้มีผลอะไร
กับความมั่นคงของเราเลย เงินมันกินไม่ได้
เงินมันรักษาโรคไม่ได้ด้วยตัวของมันเอง
ฉะนั้นมันคือความผิดพลาดอย่างยิ่งในปัจจุบัน
เราต้องกลับมาสร้างความหลากหลายทางพันธุกรรมขึ้นมาอีกครั้งหนึ่ง

Genetic diversity is the sustainable security of everything on this planet.
It is a chain that connects all foods together. Today we have very little genetic diversity.
Therefore, our lives are very insecure. Although we have a lot of money,
we cannot guarantee our own security. Money cannot be eaten.
Money cannot cure disease by itself. We have made a great mistake
and must go back to re-create genetic diversity again.

หลายคนรู้จัก โจน จันโต ในฐานะผู้บุกเบิกการทำบ้านดิน จนสามารถส่งต่อความรู้ไปยังผู้คนมากมาย มาถึงวันนี้เขามองว่าบ้านดินกลายเป็นเรื่องง่ายที่ใคร ๆ ก็ทำได้ แต่สิ่งสำคัญที่สุดที่จะต้องทำอย่างเร่งด่วนก็คือ การเก็บเมล็ดพันธุ์พืช

เมล็ดพันธุ์อยู่ในภาวะที่วิกฤต หายไปจากโลกทุกวัน เราจะพบว่าอาหารที่เคยกินมันหายไป เหลือแต่อาหารใหม่ ๆ ที่เข้ามาไม่ก็อย่างในชีวิตของเรา แต่ก่อนเราไม่เคยซื้อขายเมล็ดพันธุ์เลย เราขอกัน แจกกัน แลกกัน แต่ทุกวันนี้เมล็ดพันธุ์แพงมาก คนไม่ปลูกก็จะไม่เคยรู้ว่าเมล็ดมะละกอ แดงโมเนียกิโลละเป็นหมื่น และพืชที่มีอยู่ในตลาดทั้งหมดก็ไม่สามารถเก็บเมล็ดพันธุ์ต่อได้อีก จะต้องซื้อใหม่ทุกครั้ง ที่ปลูก ตอนนี้ก็เริ่มมีกฎหมายที่อาจเป็นเงื่อนไขทำให้ชาวบ้านเก็บเมล็ดพันธุ์ไม่ได้ จึงเห็นว่สิ่งนี้คือเรื่องที่ใหญ่ที่สุด วิกฤตที่สุด แต่ไม่มีคนพูดถึง ก็เลยไม่ค่อยมีคนสนใจเรื่องเมล็ดพันธุ์ นี่ก็เป็นเหตุผลสำคัญที่เลิกทำบ้านดิน และมาเก็บเมล็ดพันธุ์

คุณโจนมีพื้นที่อยู่ในภาคอีสาน ที่มีปัญหาเรื่องน้ำไม่พอในหน้าแล้ง หน้าฝนก็น้ำนอง เจาะบาดาลก็ได้ น้ำเค็ม เลยคิดว่าถ้าอยากทำเมล็ดพันธุ์ก็น่าจะมาที่ เชียงใหม่ เพราะเป็นภูเขา มีน้ำดี ดินดีกว่า อากาศดีกว่า ในที่สุดก็มาเจอที่ดินแปลงนี้ ซึ่งเป็นแปลงเดียวที่พอจะซื้อได้ ตอนแรกคิดว่าจะอยู่แค่สองสามคน ทำสวนปลูกผักกินกันเอง ที่เหลือก็คือเก็บเมล็ดพันธุ์แจกจ่ายคนไปเรื่อย ๆ แต่พอมาอยู่จริง ๆ ก็มีคนมาอยู่ด้วยเยอะขึ้น จนกลายเป็นชุมชนโดยไม่ตั้งใจ

คุณโจนเก็บเมล็ดพันธุ์มากกว่า 16 ปีแล้ว โดยอาศัยแรงงานที่มาเป็นอาสาสมัครเป็นหลัก ซึ่งขณะนี้มีอยู่กว่า 20 คน และทำการแจกจ่ายแก่ผู้คนมาโดยตลอด

ทุกวันนี้เขาแจกเมล็ดพันธุ์มากขึ้นทุกปี โดยในแต่ละปีจะแจกไม่ต่ำกว่าหนึ่งหมื่นคน เน้นพืชสวนที่เป็นพันธุ์แท้ทั้งหมด จนกลายเป็นศูนย์พันพรรณในปัจจุบัน

Many are familiar with Jon Jandai as a pioneer in the making of earth houses. He has passed on that knowledge to others, but he now sees that making an earth house is easy. Anyone can build an earth house, but what matters most is ‘seed collection’.

Seeds are in a critical state. Nowadays, seeds disappear from the world every day. We will find that the food we used to eat has gradually disappeared, leaving us only new types of food. In the past, we never purchased seeds. We gave them to each other for free. But today seeds are very expensive. Some seeds cost one thousand baht per kilo. People who do not grow will never know that papaya and watermelon seeds cost ten thousand baht per kilo, and the seeds that are available in the markets cannot be collected anymore. People will have to buy new seeds every time they plant. There is a proposed law that specifically says that collecting seeds is illegal, which will not

allow villagers to collect seeds. I see this as the biggest and most critical issue. Nevertheless, when people never talk about it, nobody really pays attention to seeds. That is the most important reason why I quit making earth houses and turned to collecting seeds.

Jon was from the Northeast region of Thailand where there usually is insufficient water in the dry season, and flooding in the rainy season with too much salt in the groundwater. When he thought about planting seeds, he thought of Chiang Mai. It is a mountainous area with better water, better soil, and better air. Eventually, he found a plot of land there that he could afford. At first, he thought he would be living with only a couple of people, planting vegetables for himself and distributing seeds to others. Actually, other people also wanted to live there, and unintentionally, a community was formed.

คุณโจนพูดถึงความเชื่อมโยงระหว่างเมล็ดพันธุ์กับความยั่งยืนทางอาหารว่า “มันเป็นวิกฤตที่สะท้อนไปถึงทุกอย่างในชีวิตจริง เพราะเมล็ดพันธุ์คืออาหาร อาหารคือชีวิต มนุษย์อยู่ได้ด้วยหลากหลายทางพันธุกรรม แต่วันนี้พันธุกรรมของอาหารลดลงอย่างน่ากลัว การสำรวจครั้งสุดท้ายบนโลกใบนี้พบว่า ตั้งแต่ปฏิวัติอุตสาหกรรมมาจนถึงปัจจุบัน เราสูญเสียเมล็ดพันธุ์ที่เป็นอาหารไปเกือบทั้งหมด ตอนนี้เราเหลืออยู่แค่ 5-6% นี่คือการสูญเสียที่ลึกซึ้งมาก มันเป็นวิกฤตที่สะท้อนไปถึงสุขภาพของเรา วันนี้สุขภาพของคนทรุดโทรมลงอย่างหนักด้วยโรคที่ไม่มีเชื้อโรค นั่นคือโรคที่เกิดจากอาหารที่เรากิน เพราะอาหารที่ถูกพัฒนามาด้วยบริษัทไม่กี่บริษัท เพื่อให้โตเร็ว ผลผลิตสูง

มีการปนเปื้อนของเคมี ฮอร์โมน และยาปฏิชีวนะ ฉะนั้นเรามีชีวิตเป็นของเราแต่สุขภาพเราอยู่ในมือของบริษัทไม่กี่บริษัท เราไม่มีเสรีภาพเหนือสุขภาพของเรา อันนี้คือการสูญเสียที่ยิ่งใหญ่ที่สุดในชีวิตคนที่ไม่มีใครพูดถึง”

ผลกระทบที่รุนแรงมากไปกว่านั้นคือ ผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมพอคนกินไก่และหมูมากขึ้น ก็เลยต้องถางป่า เผาป่ามากขึ้น เพื่อปลูกข้าวโพดให้ได้ราคาถูก เพื่อที่จะมาเลี้ยงไก่ เลี้ยงหมูให้ราคาถูกที่สุด เราซื้อไก่ซื้อหมูราคาถูกจริง แต่ต้นทุนที่แท้จริงที่เราไม่ได้คิดถึง คือ ต้นทุนทางสิ่งแวดล้อมที่เราสูญเสียไป อันนี้เกิดจากการที่เราไม่มีเมล็ดพันธุ์เป็นของตนเอง ก็เลยทำให้คนมีชีวิตที่ไม่สามารถจะพึ่งพาตนเองได้

Jon talks about the connection between seeds and food sustainability. *"It is a crisis that has shaken everything in real life. Seeds are food, and food is life. Humans can live only if there is genetic diversity. But today, the genetic diversity of food has decreased horribly. According to the last earth survey, from the period of the industrial revolution to the present, we lost 94% of food seeds. We have only 6% remaining. That is a profound loss. It is a crisis that strikes at our health. Today, the health of people is getting worse due to diseases caused by the food we eat, not by germs. Food has been genetically developed by a few companies to grow faster, resulting in higher yields, but contaminated with chemicals and antibiotics. Therefore, we live our lives, but our health is in the hands of a few companies. We have no freedom over our own health. This is the greatest loss that no one talks about."*

"The most severe impact is the environmental impact. When people eat more chickens and pork, we burn down the forests so that we can grow cheap corn and then raise the cheapest chicken and pork. When we buy it, the real cost is the environmental cost that we often overlook. That is because we do not have our own seeds, and so people are not able to rely on themselves."

ชีวิตเราถูกผูกขาด เมล็ดพันธุ์ทั้งหมดถูกผูกขาดอย่างสิ้นเชิง เราไม่ได้ใช้อาวุธปืน ไม่ได้ใช้เรือรบมายึดเรา แต่เขาใช้เมล็ดพันธุ์ เป็นเครื่องมือในการยึดครองเรา เพียงแค่อึดครองเมล็ดถั่วเหลือง กับข้าวโพดเท่านั้น เขาก็สามารถทำให้คนทั้งโลกส่งเงินให้เขาได้ ทุกวัน เพราะทุกอย่างที่เรากินมีส่วนประกอบหลักก็คือถั่วเหลือง และข้าวโพด แม้เราไม่เห็นข้าวโพดเลยแต่เรากินทุกวัน เพราะมัน ผ่านการแปรรูปแล้ว ฉะนั้นเราจึงสูญเสียอธิปไตย สูญเสียเสรีภาพ ในการมีชีวิตอยู่อย่างสิ้นเชิง นี่คือระบบจักรวรรดินิยมรุ่นใหม่ที่ยึดครองชีวิตเราทั้งชีวิต โดยที่เราไม่รู้สติตัวว่าเรากำลังถูกยึดครอง นี่คือความลึกซึ้ง เพราะฉะนั้นถ้าไม่มีเมล็ดพันธุ์ ไม่เก็บ เมล็ดพันธุ์เป็นของตนเอง เราจะมีอิสรภาพไม่ได้ เราจะมีความสุข ไม่ได้ เราจะมีเสรีภาพในชีวิตไม่ได้

การที่มองไม่เห็นภาพตรงนี้ทำให้เรามีคบอด แล้วก็ตั้งหน้า ตั้งตาทำงานอย่างหนักโดยไม่รู้ตัวเรากำลังทำงานเพื่อใคร แต่หยาดเหงื่อ แรงงานของเราทั้งหมด แร่ธาตุที่มีในดินเราดูดและส่งไปให้เขา ทั้งหมด ดินของเราก็จะตายด้านขึ้นเรื่อย ๆ น้ำของเราก็จะปนเปื้อน มากขึ้น ป่าของเราก็จะลดน้อยลง แร่ธาตุก็จะหมดลง และเราก็จะไม่เหลืออะไร เราจะสามารถอยู่รอดได้ก็ต่อเมื่อเรากลับมาที่ผืนดินของเรา เลิกใช้ปุ๋ยเคมี เลิกซื้อเมล็ดพันธุ์ และเริ่มเก็บเมล็ดพันธุ์ด้วยตนเอง นี่คือทางเลือกและทางรอดที่ง่ายที่สุดที่เราจะทำได้

การเก็บเมล็ดพันธุ์ หมายถึง การเก็บไว้ในชีวิต จะเก็บโดยวิธีใดก็ได้ เก็บแล้วปลูก ปลูกแล้วก็กิน ให้อยู่ในวิถีชีวิตของเรามันก็จะไม่หายไป

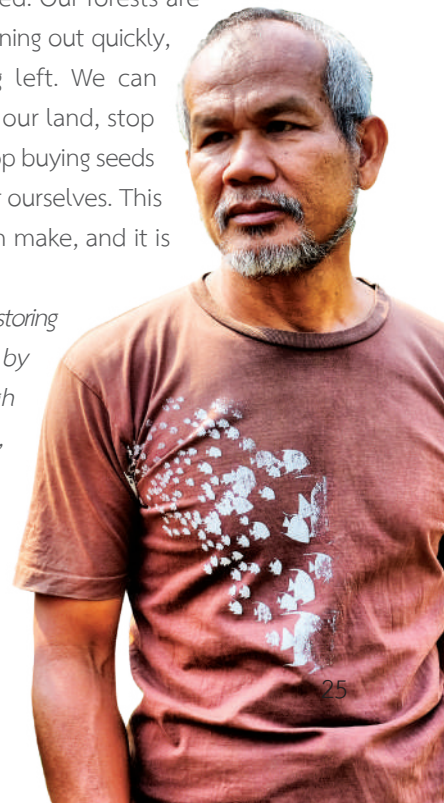

Our lives are monopolized. All seeds are completely monopolized. They didn't use firearms or warships to conquer us, but they used seeds as a tool to occupy us. By owning only soybean and corn seeds, they can make the whole world send money to them every day because everything that we eat has soy or corn as main ingredients. We don't see the corn at all because it has been processed, though we eat it every day. Therefore, we lose sovereignty and freedom. This is a new kind of imperialism that occupies our entire lives so that we do not even know we are being occupied. This is profound. If there are no seeds and we cannot collect them for our own use, then we cannot have freedom. We can't be happy. We cannot have freedom in our lives.

Being unable to see this picture makes us blind. We work hard without knowing who we are working for. We take minerals from the soil and send to them, which

makes our soils more depleted every year. Our water becomes more contaminated. Our forests are diminished. Minerals are running out quickly, and we will have nothing left. We can survive only if we return to our land, stop using chemical fertilizers, stop buying seeds and start collecting them for ourselves. This is the easiest choice we can make, and it is our path to survival.

Seed collection means storing life. Seeds can be collected by any means, either through collection and planting, or planting and eating. We should try to make it a part of our way of life so that it will not disappear.

เรื่องของสิ่งแวดล้อมมีความหลากหลายที่ต้องอาศัยอยู่ด้วยกันอย่างสันติ
Environment has a diversity that must live together in peace.

อาจารย์สาคร โรจน์คำลือ หรือที่เรียกกันติดปากว่าครูสาคร เป็นผู้ที่ศรัทธาให้กับการทำงานด้านป่าและน้ำ มาตั้งแต่สมัยเรียนอยู่วิทยาลัยครูเชียงใหม่ เกิดแรงบันดาลใจจากการที่ครูพาไปปลูกป่าในวันเสาร์-อาทิตย์ ได้เห็นต้นไม้ที่ตัวเองปลูกเติบโตใหญ่ขึ้น จึงซึมซับและต่อยอดเรื่อยมา กว่า 40 ปี จนถึงปัจจุบัน โดยการส่งต่อความรู้ไปยังกลุ่มเด็กและเยาวชน เพราะกลุ่มนี้สามารถเปลี่ยนทัศนคติได้ง่ายกว่าผู้ใหญ่ จะแนะนำเด็ก ๆ เสมอว่า "ต้นไม้จะปลูกที่ไหนก็ได้ ขอแค่ให้ปลูก"

ครูสาครกล่าวว่า "จริง ๆ แล้วเรื่องของสิ่งแวดล้อมหรือเรื่องของธรรมชาติ ไม่ใช่มีเฉพาะแค่ป่ากับน้ำ มันมีความหลากหลายอยู่ มีหลายมิติ เพราะฉะนั้นก็คงไม่ไปเจาะจงว่าเฉพาะป่าหรือน้ำ แต่เป็นทุกมิติ อยู่ที่เราจะจัดลำดับว่าอันไหนเป็นพระเอก อย่างการสร้างฝายก็หมายความว่า เป็นเรื่องของน้ำ ส่วนในเรื่องป่า ไม่ได้หมายความว่า จะมีอยู่ชนิดใดชนิดหนึ่ง ก็มีอยู่หลากหลายและก็รวมไปถึงสัตว์ ทั้งที่อยู่บนบก ได้ดิน ใต้น้ำ หมายความว่ารวมทั้งหมด เพราะฉะนั้นเราก็ไม่ไปเฉพาะเจาะจงแต่เราจะทำเป็นองค์รวม"

Sakorn Rotekamlue is a teacher, or "Kru" in Thai. He has dedicated himself to working with forests and water since he studied at Chiang Rai Teacher College. His inspiration came when a teacher took him to plant trees during the weekends. He witnessed the trees he planted growing up. When he became a teacher, he continued to plant trees, and has done so for more than 40 years. He transfers his knowledge primarily to children and youth because it is easier to change their attitudes. Kru Sakorn often reminds the children that "trees can be planted anywhere, but only if we plant them".

Kru Sakorn said "environment or nature is not just about forests and water. The environment is diverse and multi-dimensional. Hence, it is not possible to consider only trees or water without considering their associations. We have to prioritize them. Building a dam can be about water, but a forest is not specific to any particular species. It includes all varieties of animals, on the land, underground and underwater. It includes everything. We do not specify them, but we include them as a whole."

สาคร โรจน์คำลือ

อาจารย์โรงเรียนจันจว้าวิทยาคม จังหวัดเชียงราย
ผู้อุทิศตนและลงมือทำเพื่อป่าเพื่อน้ำ

Sakorn Rotekamlue,
a teacher devoted to taking action
for forests and water

มนุษย์จะเรียนรู้ได้ดีที่สุดก็ต่อเมื่อลงมือทำ ครูสาคร
เชื่อแบบนั้น จึงให้เด็กได้ลงมือทำ ลงมือปลูกด้วยตัวเอง
เพราะองค์ความรู้ตรงนี้จะอยู่ติดตัวไปตลอด เรื่องของการ
ลงมือทำนี้ไม่ใช่เฉพาะแค่งานป่า งานทุกงานต้องลงมือปฏิบัติ
ครูสาครยังสอนให้เด็กได้มีมุมมองทางด้านจิตวิญญาณว่า
เราจะอยู่ด้วยกันกับทุกสรรพสิ่งอย่างสันติได้อย่างไร ถ้ามอง
เรื่องพืช ก็จะเอาหลักของพืช 7 ระดับมาอธิบายให้เด็ก
ได้เข้าใจ ตั้งแต่ระดับที่หนึ่งไม้ใหญ่สูงอยู่ข้างบน ระดับที่สอง
ไม้ขนาดกลาง ระดับที่สามไม้พุ่มขนาดเล็ก ระดับที่สี่ไม้หน่อดิน
ระดับที่ห้าไม้หัวใต้ดิน ระดับที่หกไม้ที่อยู่ในน้ำ และลำดับ
สุดท้ายก็คือพวกที่อิงอาศัย เช่น เฟิร์น ดอกกล้วยไม้ หนวดฤๅษี
พวกนี้ล้วนต้องพึ่งพาอาศัยกัน

ไม่เฉพาะพืชที่พึ่งพากัน สัตว์ต่าง ๆ ก็จำเป็นต้องอาศัย
ระบบนิเวศด้วยเช่นกัน อย่างพวกนก จระเข้ เต่า มันไม่ได้
วางไข่ในน้ำ ถ้าเราไปขุดลอกหนองบึงแล้วไม่ทิ้งเกาะไว้เลย
ก็ทำให้ความหลากหลายของพวกนี้เสียไป บางทีขุดบึงกว้าง
มาก ๆ ก็จำเป็นต้องสร้างเกาะ สร้างแพ สร้างโป๊ะไว้ตรงกลาง
ให้พวกนก พวกเต่าได้ไปวางไข่ ถ้าเขาไม่มีที่อยู่ตรงกลาง
ซึ่งปลอดภัยสูงสุด เขาก็จะต้องมาอยู่ทางฝั่งพื้นดินทำให้ง่าย
แก่การถูกรบกวน ยิงนกอพยพเขาก็ต้องระวังภัยเต็มที
เพราะฉะนั้นก็จะสอนเด็กโดยใช้กระบวนการปลูกฝังผ่านเด็ก
และให้เด็กไปถ่ายทอดสู่ผู้ปกครองอีกที

Humans learn best by doing. A teacher should let children do things, like planting trees, by themselves because they will retain most of the knowledge themselves, which applies to conducting any kind of work. Kru Sakorn also teaches students to consider the spiritual aspect of living together in harmony. For example, if we look at plants, we can divide them into 7 types. He explains to students that type one plants are the tallest trees at the top of the canopy. The type two is medium-sized trees, and type three is bushes. Type four plants are ground cover. Type five is underground, and type six is underwater. And the last type is epiphytes, such as ferns, orchids, and Spanish moss. All those plant types live together and must depend on one another.

In addition, not only plants depend on one another, but animals must also live in the ecosystem. For example, birds, crocodiles and turtles do not lay eggs underwater. If we dig a wetland and don't leave some islands for them to lay eggs, we lose diversity. If a large pond is dug, there needs to be some islands or rafts in the middle of the pond so that birds and turtles can lay eggs. If an island is not available where they feel secure for their eggs, they will have to lay their eggs near the shore where they are more likely to be destroyed. In particular, migrant birds will be very careful and attentive to this. Hence, it is important to use that kind of process to teach students and let the students transfer that knowledge to their parents.

"Kru" means teacher in Thai, a profession well respected in Thai society.

ครูสาครมักจะขออนุญาตหน่วยงาน พาเด็กเข้าไป
ปลูกป่าในพื้นที่สาธารณะว่างเปล่า อย่างสวนสาธารณะของ
เทศบาลตำบลจันจว้าใต้ มีต้นกล้าจามจรีที่ครูสาครเพาะเอง
เต็มไปหมด เมื่อต้นจามจรีโตใหญ่ ครูสาครก็หาพันธุ์ไม้อื่น ๆ
มาปลูกแซม เพื่อให้เกิดประโยชน์มากกว่าแค่ร่มเงา โดย
แต่ละปีก็จะปลูกไม้เหมือนกัน เช่น ตอนนี้มีกาแฟพันธุ์
อาราบิก้าพันธุ์หมื่นต้น เพราะว่าการให้คนเข้าถึงกาแฟ
คนทั่วโลกก็กาแฟ แต่ที่สาธารณะไม่มีกาแฟ ส่วนการใช้
ประโยชน์ใครก็สามารถเก็บได้ เพราะปลูกเป็นพืชรูขู
ให้เป็นประโยชน์กับมวลมนุษยชาติ เวลาเราปลูกเป็นป่ามันก็
เป็นกาแฟป่า มันออกลูกมาโดยที่ไม่ต้องทำอะไรเลย ไม่ใส่ปุ๋ย
ไม่ใช้ยา นั่นแหละคือกาแฟชั้นยอด นำต้นแบบมาจากประเทศ
บราซิล ที่รัฐบาลโปรยเมล็ดกาแฟให้ขึ้นในป่า แล้วชาวบ้านก็
จะไปเก็บ ครูสาครก็ทำแบบเดียวกัน ตอนนั้นนอกจากกาแฟแล้ว
ยังนำสมุนไพรร เช่น พริกไทย ดีปลี บอระเพ็ด มาปลูกเติมเต็ม
พื้นที่อีกด้วย เพราะเชียงรายเป็นเมืองสมุนไพรร
ระหว่างต้นไม้ใหญ่แต่ละต้นก็สามารถปลูกพืชอื่น
ลงไปได้ ให้ด้านล่างมีพืชร่มคลุมดิน พืชหัว พืช
และหมากก็ปลูกได้

ทุกวันนี้ครูสาครก็ยังคงปลูกต้นไม้
ดูแลป่าในพื้นที่อยู่อย่างต่อเนื่อง โดย
ยึดหลักว่า ถ้าบ้านเราดี ชุมชนเราดี
ใคร ๆ ก็อยากอยู่ ในบริบทของ
ความเป็นครูก็จะสอนให้รู้ ทำให้ดู
ทำแล้วมีความสุข ทำด้วยความ
เต็มใจ คนรุ่นใหม่ต้องทำลงมือ
ปฏิบัติด้วยเช่นกัน ตามหลักคิดง่าย ๆ
ก็คือ ลงมือทำ ทำซ้ำ จนมันกลายเป็น
เรื่องง่าย

Kru Sakorn often asks for permission from the related organizations to bring the children to plant trees in empty public spaces. For example, Chamchuri trees (rain trees) were planted and looked after by Kru Sakorn and his children in a park in Janwa municipality. When the rain trees grow, they will find other trees, such as coffee, to interplant and create more benefits than just the shade of the larger trees. Each year they will grow different kinds of plants. They now have more than ten thousand arabica plants because they want people to have access to coffee. People around the world drink coffee, but there is no coffee grown in public areas where anyone can collect coffee beans. When they plant in the forest, they plant the forest coffee bean, which is a premium coffee bean and can be grown without fertilizer or chemicals. This is a model they learned from Brazil, where the government broadcasts the seeds in the forest and villagers collect the beans. Kru Sakorn does the same. Aside from growing coffee, he also plants herbs such as pepper, long pepper, and heart-leaved moonseed. Due to the fact that Chiang Rai is a city of herbs, they grow other plants such as ground cover crops, root crops, and betel nut in the space between the big trees.

Today, Kru Sakorn still plants trees and continues to look after the forest in the area. His principle is that if your house is good, your community is good, and anyone will want to stay. He teaches people how to do things, show examples, and be happy. The younger generation should follow the simple principle, *“Do it repeatedly. Do it until it becomes easy”*.

ทักษิณี รัตนราภา

อดีตอาจารย์โรงเรียนนครพนมพิทยาคม จังหวัดนครพนม
หมอยาผู้สร้างป่าสมุนไพร

Tassanee Ratrama

a retired teacher
who developed the herbal forest

สภาพอากาศที่เราเป็นอยู่ทุกวันนี้ก็เพราะไม่มีป่า ไม่มีต้นไม้ที่จะยึดดิน อุ้มน้ำ ให้มันอยู่เป็นที่ เป็นทาง
อันที่จริงแล้วรากของต้นไม้มีความสำคัญมาก เมื่อมันซ่อนไซ้ไปทางไหน ออกซิเจนก็ตามไป
ทำให้จุลินทรีย์ที่ทำหน้าที่ย่อยสลายอยู่ในดินได้ทำงาน เป็นการหมุนเวียนโดยธรรมชาติ

The erratic weather pattern's today is caused by a lack of forests. There are no trees to cover the soil and hold the water. Where there are trees, there will be oxygen and conditions will follow for microorganisms within the soil. There will be medicines and food in the forest. There is a natural cycle that we only need to conserve, help to grow, analyze and research, and everything will be fine.

กว่า 30 ปีที่อาจารย์ทัศนีย์ รัตนธรรมา หันมารักษาผืนป่า เริ่มจากการเป็นคนชอบธรรมชาติ "เวลาคุณพ่อพาไปเที่ยว เราจะไปดูต้นไม้ดูป่า จึงมีความฝันว่าอยากจะมีบ้านที่อยู่บนที่สูง มองลงมาเห็นน้ำ เห็นต้นไม้อันนี้อาจเป็นความฝันของหลาย ๆ คน แต่ว่าใครจะทำให้เป็นจริงได้ ก็เป็นอีกเรื่องหนึ่ง"

เมื่ออาจารย์ทัศนีย์กลับบ้านที่นครพนม เห็นชาวบ้านเผาและเอาพื้นที่ป่ามาทำนา ก็เสียตายเป็นข้อซื้อที่ดินแปลงนั้น ที่ดินผืนนี้อยู่ไม่ไกลจากอำเภอเมืองมากนัก มีระดับความสูงกว่าพื้นราบราว 20 เมตร เรียกกันว่า "ภูกระแต" เมื่อชาวบ้านเผาป่าไปแล้ว ก็ไม่สามารถปลูกพืชให้งามได้เนื่องจากสภาพดินไม่เหมาะสม เขาก็มาทยอยขายให้ ด้วยความนึกเสียดาย จึงค่อย ๆ รวบรวมที่ดินทีละน้อยมาต่อกัน ให้เป็นป่าในฝัน และจากนั้นก็ไม่มีใครเข้ามาเผาป่าอีกเลย จากป่าที่เคยถูกเผา ตอนนี้ก็กลายเป็นป่าจริง ๆ ไปแล้ว

ทำไมต้องเป็นป่าสมุนไพรมะ

ตอนนั้นคิดว่าน่าจะปลูกป่าเพิ่มเติมจากพรรณไม้ที่มีอยู่ตามธรรมชาติ จึงเริ่มศึกษาเพิ่มเติม ปลูกต้นไม้ที่มันมีประโยชน์ ไม้ประดับ ไม้เต็ง ไม้รัง ในสวนยังขาดต้นไม้ที่ชาวบ้านเขาเอาไปจมน้ำแต่เปลือกเหลือแค่ชิ้นสุดท้าย ก็เห็นว่าต้นไม้มันจะตายแล้วและไม่เห็นค่อยมีในสวนจึงลื้อมลวดหนามเอาไว้ และดักจับคนที่มาหากเปลือกไม้ปรากฏว่าเป็นอาสาสมัครบ้านเราเอง เขาถึงกับกราบเท้าเราเลย บอกว่าจะฆ่าผมให้ตายผมก็ต้องเอาไป ก็เลยถามเขาว่าทำไมมันจึงสำคัญขนาดนั้น เขาบอกว่าแม่เค้าเป็นอัมพฤกษ์อัมพาต ต้องเอาไปต้มให้แม่กิน ต้นนั้นมันก็คือ ต้นประดงเลือด ต้นประดงแดง นำไปต้มเพื่อไปละลายลิ่มเลือด เราก็เลยพบว่าป่านอกจากสวยงาม ร่มเย็น เป็นอาหารแล้ว ยังเป็นสมุนไพรที่สุดยอด ก็เลยเห็นความสำคัญว่าป่าเป็นคลังยาอันกว้างใหญ่ที่ถูกละเลย จึงหันมารวบรวมพันธุ์ไม้สมุนไพรอย่างจริงจัง

For over thirty years, Teacher Tassanee Rattanarama preserved the forest as an inspiration for reforestation. She began to love nature *"when my father went on a trip, and I went to see the trees and the forest. So it became a dream to have a house on the high ground where you could look down to see the water, see the trees. That is everyone's dream, but to make the dream come true is a different story."*

When she returned home to Nakhon Phanom, she saw the villagers burning down the forest so that they could grow rice. She then felt bad and asked if she could buy that plot of land. That land was not far from city and located on a 20 meter rise of level land called "Phu Kratae", connecting to the Friendship Bridge. After the villagers burned the forest, they were unable to grow plants there because soil conditions were not suitable. Those villagers then sold the land to her. With regret, she kept buying those lands and trying to make her dream come true. She never let anyone come to burn the forest, and the burned down forest has now returned to actual forest.

Why must there be wild herbs?

At that time, I wondered if it would be possible to grow more plants aside from natural trees. I began to study various trees and how they benefited one another. If there was any tree lacking in the forest, I tried to plant it. At first, I was interested in forest wood, but there was one tree that the villagers had come to cut until there was only one last piece of bark left. I thought the tree was already dead, and that species would disappear from the forest, and so I surrounded it with barbed wire. One day, I caught one of villagers there. He even bowed down to me and asked me to kill him, but he had to take the bark. So I asked him why it was so important. He said that his mother was paralyzed, and the bark could be boiled to cure his mother's disease. Later I found the name of that tree, which if boiled properly would dissolve blood clots. Therefore, I figured that not only did the trees provide beauty, shelter and food, but also were the ultimate herbal medicines. I never thought that herbs could cure diseases, but I came to perceive the forest as a vast drug store that people usually

อาจารย์ทัศนีย์เคยเป็นโรคภูมิแพ้หนัก จนมาพบว่าสิ่งที่รักษาได้ดีที่สุด คือ สมุนไพร จึงตัดสินใจเรียนเพิ่มเติมด้านแพทย์แผนไทย และใช้พื้นที่กว่า 200 ไร่ ปลุกพืชสมุนไพรชนิดต่าง ๆ เพื่อนำไปใช้ประโยชน์ทางการรักษา

หลังจากเรียนจบ ทางกระทรวงสาธารณสุขมีนโยบายเกี่ยวกับตำรายา หมอพื้นบ้าน และรวบรวมหมอพื้นบ้านมาร่วมเสวนากันว่ามีสูตรยาอะไรบ้าง จากนั้นก็มีการสำรวจป่า และล่าสุดมีการสำรวจอุทยานแห่งชาติภูถ้ำกา พบว่า ภูถ้ำกาเป็นป่าสมุนไพรที่ขึ้นชื่อมาตั้งแต่โบราณแล้ว ต่อมาทางมหาวิทยาลัย นครพนมมีโครงการสำรวจป่า อาจารย์ก็มาให้ความรู้แก่เด็ก ตั้งเป็นเครือข่าย ศรีโคตรบูร โดยย้ำกันอยู่เสมอว่า ยาที่อยู่ในป่า อาหารที่อยู่ในป่า เพียงเราช่วย กันรักษาป่า ทุกอย่างจะอยู่กับเรา

เราจัดให้มีโครงการป่าอบรมเด็ก โดยทางหน่วยงานต่าง ๆ ขอให้เอามาหมอยาไปสำรวจป่า ไปสอนเด็ก เป็นโครงการที่ยึดถือมาตลอดและทำทุกปี สอนให้เด็กรู้จักต้นไม้ว่ามีประโยชน์อย่างไร เอามาก่อสร้าง เอามาเป็นอาหาร เอามารักษาโรคได้ เด็กก็จะเกิดความรักความหวงแหนต้นไม้ในที่สุด

Teacher Tassanee had had heavy allergies, which she later found she could best treat with herbs. The teacher then decided to learn more about Thai traditional medicine and dedicated more than 200 rai (32 ha) for planting different types of herbs for medicinal purposes.

After graduation, the Ministry imposed a policy on folk medicine and gathered folk doctors to join a dialogue on what formulas were available at that time. That was followed by a forest survey. Most recently, after exploring the Phu Lanka Park, it was discovered that Phu Lanka is a wild herb forest that has been known since ancient times. Later,

Nakhon Phanom University had a forest survey project. The teacher educated children and set up as a network called “Sri Kot Boon”.

I provided a forest training program for children. Various agencies asked to have a traditional medicine doctor explore forests and teach children. That project has been held every year, when traditional doctors teach children how to recognize trees and to know which trees are good for construction, for food, and for medicine. Eventually, the children will come to love and cherish the trees.

เส้นทางศึกษาธรรมชาติ
หมู่ที่ ๘ ตำบลเขียง
ระยอง
โดย ส่วนจัดการป่าชุมชน ส.

ชุมชนบ้านภูเขาก้าว
อำเภอแก่ง จังหวัดเชียงราย
สร้างป่าชุมชนแห่งความยั่งยืน

Phukhao Keaw Community,
sustaining the community forest

ชาวบ้านภูเขาแก้วเล่าให้ฟังว่า เคยโค่นไม้ เคยเป็นมอดไม้มาก่อน แต่ก็หลังจากที่หันมารักษาป่า ก็ได้รับประโยชน์มากมาย ได้ทั้งอาหาร เครื่องนุ่งห่ม ที่อยู่อาศัย ยารักษาโรค
เมื่อก่อนเห็นทุกอย่างต้องเป็นเงินให้ได้ แต่พอมาถึงวันนี้เงินที่หาได้มันไม่มีความหมาย
ถ้ามีความพอเพียงในตัว มีอะไรก็หากินอย่างนั้น ในป่ามิให้ทุกอย่างแล้ว

Phu Keaw villagers said that they were the ones who had cut down the wood before it became damaged by insects. When they changed to preserving the forest, the villagers received many benefits. It provided food, clothes, housing, and medicine. Now they saw things differently because they did not think of how to make money out of the forest. Today, the money that they earn is meaningless. If they are self-sufficient, they can eat anything that is available. The forest offers them everything. Hence, they are dedicated and devoted to the forest area and community.

พื้นที่ป่าชุมชนภูเขาแก้วแห่งนี้ เกิดขึ้นมาได้ก็เพราะคนในพื้นที่
อย่างพ่อปิ่น ตีบหน่อ ปรากฏชาวบ้านที่เข้ามาเป็นคณะกรรมการ
พ่อบุญชู ตีบหน่อ เป็นคณะกรรมการรณรงค์บุกเบิก ชนนิกันต์ ขาวน้ำอ้อม
และประภัสสร ขาวน้ำอ้อม สองอดีตเยาวชนต้นแบบ คุณสนอง
อินดีะวงศ์ ประธานป่าชุมชนบ้านภูเขาแก้ว และแนวร่วมอีกหลายคน
พวกเราเริ่มอนุรักษ์พื้นที่ป่าตั้งแต่ปี พ.ศ. 2535 เป็นต้นมา
พื้นที่ป่าตรงนี้เป็นพื้นที่ป่าที่อุดมสมบูรณ์มาก เป็นต้นน้ำของ
ตำบลเชียงเคี่ยน สามารถหล่อเลี้ยงคนทั้งตำบลได้ สภาพป่ามีความ
อุดมสมบูรณ์มาก เป็นที่อยู่อาศัยของสัตว์ป่าไม่น้อยใหญ่ ทั้งแก้ง กวาง
หมูป่า เสือ หลังจากที่มีสัมปทานจากภาครัฐเข้ามาถึง 3 ครั้ง ทำให้
สภาพป่าที่เคยอุดมสมบูรณ์ก็กลับกลายเป็นป่าเสื่อมโทรม ชาวบ้านก็
รุกเข้าไปในพื้นที่เพื่อจับจองเป็นพื้นที่ทำกินทางการเกษตร จนในปี
พ.ศ. 2540 ป่าที่สมบูรณ์ก็กลายเป็นดอยหัวโล้น

The community forest area was brought together because of people in the area, such as Uncle Pun Tipnor and Uncle Boonchu Tipnor, village elders who initiated the committee that included Sunikan and Phaphassorn Chaonamaum, as well as Khun Sanong Intawong, Chairman of the Phu Keaw Community Forest, and other colleagues.

We started conserving the forest areas in 1992, and they are now enriched. The water of Chiang Khian Sub-district can feed the whole district. The forest is very productive. It is a large habitat for wild animals, including deer, boar and tigers. The government gave three concessions from land which was once fertile forest but that had become degraded. Villagers had taken over the area to practice agriculture, but by 1997 the once rich forest had become a bald mountain.

ช่วงฤดูแล้งก็เกิดอากาศร้อน มีฝุ่นละอองคลุ้งเคล้าเต็มพื้นที่ พอเข้าฤดูฝน น้ำฝนที่ตกลงมาก็ชะล้างหน้าดิน น้ำที่ไหลลงไปข้างล่าง ชาวบ้านก็ใช้ไม่ได้เพราะเป็นตะกอนแดง ทางผู้สูงอายุจึงมีแนวคิด ร่วมกันว่า จะช่วยกันอนุรักษ์พื้นที่ป่าสักแปลงหนึ่ง จุดแรกก็คือพื้นที่ แห่งนี้ 500 ไร่ เริ่มรักษาตั้งแต่ตอนนั้น แต่การรักษาพื้นที่ที่เกิดอุปสรรค จากชาวบ้านที่ทำการอยู่ไม่ยอมให้พื้นที่ จึงต้องออกกติกากันใหม่ มีการ แต่งตั้งคณะกรรมการเข้ามาช่วยดูแลให้เป็นรูปธรรม ก็ขอคืนพื้นที่จาก ชาวบ้าน และทำให้ชาวบ้านเห็นความสำคัญ หลังจากที่มีการอนุรักษ์ พื้นที่แล้วชาวบ้านได้รับประโยชน์ ในเรื่องของน้ำไม่ขุ่นแดง อากาศก็ ชุ่มชื้นขึ้น ข้างล่างเราทำฝายชะลอน้ำ ก็ได้เป็นแหล่งอาหารของสัตว์ป่า ใช้ในพื้นที่ทำการเกษตรของพี่น้องชาวบ้านอยู่ที่ข้างล่าง

จากนั้นได้ปรึกษาเจ้าหน้าที่ป่าไม้เรื่องการรักษาพื้นที่ตรงนี้ ให้ครอบคลุม ทั้งหมด ทางส่วนจัดการป่าชุมชนได้แนะนำว่าให้ไป ขึ้นทะเบียนเป็นป่าชุมชน ปัจจุบันมีพื้นที่เพิ่มเป็น 800 ไร่ ชาวบ้านก็มี การดูแลป่าอย่างต่อเนื่อง

ในปี พ.ศ. 2559 ก็ได้เข้าประกวดป่าชุมชนระดับจังหวัด ก็ได้ชนะเลิศระดับจังหวัด ปีต่อมา ก็ได้รับรางวัลชนะเลิศในระดับภาค และได้รับรางวัลชนะเลิศระดับประเทศ เป็นการยืนยันความสำเร็จในการจัดการป่า ให้มีความหลากหลายทางชีวภาพ

สภาพพื้นที่ป่าถ้าเปรียบไปแล้วเหมือนกับเป็นปัจจัยสี่ ของชาวบ้าน เมื่อเรามีการจุดประกายจากเรื่องที่ชาวบ้านได้ รับผลกระทบ เช่น สุขภาพก็ไม่ดี น้ำก็ไม่ดี อากาศก็ไม่ดี เกิดเป็นแรงบันดาลใจให้เราเริ่มอนุรักษ์สิ่งที่ชาวบ้านได้รับ มันมีความชัดเจนมาก ๆ เมื่อก่อนมีคณะกรรมการดูแลป่า แต่หลังจากที่ชาวบ้านเขาได้รับผลเต็มที่ กลายเป็นว่าคน ทั้งหมดเป็นคณะกรรมการดูแลป่ากันเอง

During the dry season, the weather in the area is hot and dusty. During the rainy season, there is plenty of water flowing, but the villagers cannot use it due to red sediment. The elders, therefore, had a common idea to conserve the forest area. We originally began with 500 rai. We also faced a challenge from some villagers who made a living from the forest, and so we came up with an idea to set up new regulations and a committee to help look after the forest. We asked for some land back from the villagers to demonstrate to them the importance of conservation. After the conservation began, we pointed out that villagers received benefits. For example, the water was not red anymore, and the weather had changed. We could solve the problems. We built a check dam to slow down the water flow. It has become a source of food for wild animals. During the rainy season, villagers can utilize the land for agricultural purposes.

Later, they consulted with forestry officers about extending the conservation area to cover the whole area. Government officers suggested that they should register as a Community Forest. At present, the community forest area covers 800 rai (128 ha).

They participated in community forest awards in 2016 and won at the provincial level, followed by awards at both the regional and national levels. Those successes confirmed their achievements in biodiversity conservation.

The forest conservation area provides means for the villagers to deal with the effects of poor health, lack of water and polluted air. They felt inspired to start forest conservation because of the crucial benefits they received. In the past, the forest was looked after by a committee, but today the whole village has become like a committee for forest conservation.

ป่าให้อะไรกับชุมชน

มีอาหาร มีอากาศ มีสมุนไพร จะมีสมุนไพรบางประเภทที่ใกล้จะสูญพันธุ์ ชาวบ้านก็พยายามที่จะปลูกเพิ่ม มีการขยายพันธุ์โดยชุมชน ใครจะเอาสมุนไพรตัวไหนไป ต้องแจ้งคณะกรรมการ ทางป่าชุมชน มีระเบียบ มีการจัดเป็นพื้นที่ป่าโรงยา เป็นสมุนไพรประเภทยาต้ม ยาชูกำลัง แก้ก้อน แก้กษัย โรคมะเร็ง มีปราชญ์ชาวบ้านแนะนำให้ความรู้ ว่าว่าชนิดไหนเป็นยา และมีพื้นที่อีกประมาณ 50 ไร่ สร้างเป็นสวนสมุนไพรของชุมชน ปลูกไพล ปลูกขมิ้น ที่ชาวบ้านเข้ามาเก็บไปใช้ได้

ในการจัดการป่าชุมชนแห่งนี้ จะมีการจัดทำปฏิทินการพิทักษ์ป่า ช่วงเดือนมกราคม-เมษายน จะทำการลาดตระเวนโดยคณะกรรมการ และจัดทำแนวกันไฟ ตรงไหนที่เป็นจุดเสี่ยงก็จะทำแนวกันไฟในพื้นที่ตรงนั้น หลังจากที่มีการอนุรักษ์เกิดขึ้น ป่าชุมชนแห่งนี้ก็ไม่มีไฟป่าอีกเลย ส่วนช่วงเดือนพฤษภาคม-สิงหาคม จะทำการปลูกป่าเสริม ทำฝายชะลอน้ำ ทุกคนเข้ามามีส่วนร่วม โดยปลูกเสริมตามที่มีต้นไม้ใหญ่ขึ้น สิ่งที่ชาวบ้านดีใจที่สุด ก็คือ การได้คนในพื้นที่กลับคืนมา จากก่อนหน้านี้ เขาออกไปทำงานนอกพื้นที่ ในเมื่อคนที่นี้เขารักป่าแห่งนี้ ก็ต้องทำต่อ พัฒนาต่อ ถ้ามัวพอกไม่พอม ก็ยังไม่พอ ต้องทำไปเรื่อยๆ

ชาวบ้านมีจิตสำนึก ของป่าเขาก็จะเอาไปเฉพาะแค่นี้ เราก็มีระเบียบของเราว่าให้เฉพาะเอาไปกิน ถ้าเหลือกินเราก็มียาจำหน่ายบ้าง ในพื้นที่ ทหารรายได้ให้ชุมชน เรามีความสุขอยู่กับธรรมชาติ อยู่กับชาวบ้าน เรามีความสุขในสิ่งที่เราทำ อย่างน้อยในอนาคตลูกหลานเราสามารถมาใช้พื้นที่ตรงนี้เป็นแหล่งศึกษาธรรมชาติ

What does the forest provide for the community?

There is food. There is air. There are herbs. There are some herbs that are likely to go extinct, and they try to plant and produce more of them. If anyone would like to take those herbs, they need to inform the committee, which has a set of rules for the community forest. It is an herbal forest with different types of herbs; some are boiled, used as stimulants or muscle relaxants, or used to treat wasting disease and cancers. Village elders will give recommendations about the medical properties of each type of herb. There is an herbal garden which covers around 50 rai (8 ha) and belongs to the community.

In the forest community area, we organize a forest protection plan. During January through April, there are patrols by a firebreak committee that will build a firebreak in any

jeopardized area. Since there has been serious conservation, there have been no more wildfires. During May–through August, we have projects to create a small dam and urge everyone to be involved in planting additional trees. What makes us most happy is that we have got the villagers back. In the past, 15-20 people looked for employment elsewhere. We can see that those people love their forest, and we will keep developing it. We will keep doing it.

The villagers are committed to consuming only non-timber forest products. The regulations allow collecting for consumption purposes only. If there is some remaining, it can be sold to make a profit for the community. They are happy to live amongst nature, and happy with what they do. At least their younger generation can use the forest to study nature.

A man in a dark blue short-sleeved shirt stands in a lush, green forest. He is looking up at a large, thick tree trunk. The forest is dense with various types of trees and foliage, creating a vibrant green background. The lighting is bright, suggesting a sunny day.

ชุมชนบ้านท่าจูด

อำเภอตะกั่วป่า จังหวัดพังงา
เปลี่ยนวิถีชุมชนเพื่อรักษาฐานทรัพยากรชีวภาพ

Tha Jood Community,
changing their ways of life to
maintain biological resources

การทำให้คนอื่นมีความสุข มีรายได้ มีไม้สร้างบ้าน จากต้นทุนของฐานทรัพยากรที่ดูแลรักษาร่วมกัน
ทุกอย่างล้วนสัมพันธ์และเกี่ยวกันทั้งระบบนิเวศ ไม่สามารถดำรงอยู่เดี่ยว ๆ ได้
และการบริหารจัดการความหลากหลายทางชีวภาพหัวใจสำคัญอยู่ที่ “คน” ไม่ได้อยู่ที่ตัวของทรัพยากร

Making people happy, earning income, having a house from the cost of collective resources, all these things are interrelated and supportive of each other in an eco-system. We cannot live alone. Most importantly, the management of biological diversity is about 'people', not about the resources themselves.

บ้านท่าจูดในอดีตเคยมีความอุดมสมบูรณ์ของระบบนิเวศเป็นอย่างมาก มีธรรมชาติ 4 ระบบนิเวศ คือ ป่าบก ป่าชายเลน ป่าต้นจากริมคลอง และป่าพรุ มีทั้งคลองน้ำจืดและคลองน้ำเค็ม เมื่อยุคของเตาถ่าน ยุคเหมืองแร่ และยุคบ่อกักหมดไป ชาวบ้านก็เริ่มขาดทรัพยากรในการทำมาหากินโดยเฉพาะอย่างยิ่งสัตว์ทะเล กุ้ง หอย ปู ปลา ก็ลดน้อยถอยลงไป แต่ก่อนชาวบ้านบ้านท่าจูดประกอบอาชีพประมงหล่อเลี้ยงชีวิต พอป่าหมด เกิดน้ำเสียจากบ่อกัก ทำให้ทรัพยากรหมดไปเมื่อประมาณ 20 กว่าปีก่อน นี่เป็นจุดเปลี่ยนให้ชาวบ้านท่าจูดต้องมาคิดว่าทำอะไร 4 ระบบนิเวศของพวกเราจะกลับคืนมา

In the past, the Tha Jood community had a productive environment with four habitat categories, including terrestrial forest, mangrove forest, Nipa palm forest, and swamp forest. When the eras of charcoal production, mining, and shrimp pond aquaculture were finished, villagers started to deplete other natural resources. But they found it difficult to make a living, especially from sea animals such as shrimp, shellfish, crabs and fish. In the past, villages in the Tha Jood Community relied entirely on fishing as their main profession. More than 40 years ago, resources ran out as forests were cut and shrimp ponds filled with waste. It was a turning point for the Tha Jood villagers in their thinking about how to recover the four ecosystems.

พอเจอวิกฤติว่าหม้อข้าวหม้อแกงเราถูกทำลาย สัตว์น้ำ สัตว์ทะเล น้อยลงไป จากการทำเตาถ่านในอดีต มาถึงบ่อกุ้งที่มีน้ำเสีย เริ่มมีการฟื้นฟู โดยคณะกรรมการหมู่บ้านและกลุ่มประมงบางส่วนที่เห็นด้วยกับแนวคิด อนุรักษ์ แต่ก็มีส่วนหนึ่งไม่เห็นด้วย เพราะเขาคิดว่าคำว่าอนุรักษ์ทำให้เขา ไม่สามารถใช้ประโยชน์ได้ คณะกรรมการเองก็หลงประเด็นไปพักหนึ่ง เพราะใช้คำว่าอนุรักษ์เพื่อหวังจะฟื้นฟู แต่ว่าชาวบ้านส่วนใหญ่เขาไม่เห็น ด้วย คิดว่าเป็นเรื่องการห้าม ผู้ใหญ่บ้านเลยเปลี่ยนแนวคิด มาใช้คำว่า การ บริหารทรัพยากรประมงโดยชุมชน แรก ๆ ก็มีความขัดแย้งบ้างเพราะส่วน หนึ่งเขาไม่เห็นด้วย เพราะเราใช้วิธีกำหนดบริเวณ กำหนดวันว่าวันนี้ บริเวณนี้ห้ามจับสัตว์น้ำ ซึ่งปกติเขาบอกเคยจับมาตลอด ก็เลยเป็น ความขัดแย้ง

วิธีแก้ปัญหาหรือพัฒนาการในเรื่องการจัดการบริหารทรัพยากร ประมง ที่ทำให้วิวัฒนาการพัฒนาการของคนในชุมชนดีขึ้น คือ การจัดการ ชั้นเด็ดขาด เช่น หากเขามาวางลอบดักปู ผู้ใหญ่บ้านก็จะเก็บเอาอุปกรณ์ ไปไว้ที่บ้าน และไปคุยทำความเข้าใจกัน ใช้เวลาเป็นปี สุดท้ายคนที่ไม่เห็น ด้วยก็กลายมาเป็นแนวร่วมช่วยกันดูแล ฝ่าระวัง ไม่ให้เรือข้างนอกมาหา ทรัพยากรในบริเวณนี้ ก็เกิดเป็นรูปแบบในการปฏิบัติ

ความเข้าใจว่าจะเกิดได้ก็ต้องใช้เวลาเป็นปี คุยซ้ำแล้วซ้ำเล่า ไม่ว่าจะ เป็นคนต่างพื้นที่ ต่างหมู่บ้าน คนที่อพยพมาตามฤดูกาลทำมาหากิน สุดท้ายก็คุยกันรู้เรื่อง กลายเป็นพัฒนาการ เป็นทัศนคติให้เขามองเห็นฐาน ทรัพยากร ว่าถ้ามันเกิดวิกฤติก็จะลำบากกันหมด ไม่ใช่แค่ใครคนใด คนหนึ่ง แต่เป็นเรื่องของส่วนรวม

We were faced with a crisis because of the depletion of aquatic animals due to the charcoal production in the past and waste from shrimp ponds. Restoration began with village committees and some groups of fishermen who had mutually agreed ideas about conservation. On the other hand, some groups disagreed with conservation because they perceive 'conservation' as non-utilization. This caused confusion for the committees for a while because they used the words 'conservation for restoration' and villagers disagreed because they thought that would forbid the use of natural resources. Then, we changed the idea and wording to 'fisheries resource management by communities'. We still had a bit of disagreement as we set up perimeters around areas indicating when and where people could fish, which was not the way they had done it before. That was the conflict.

Making the lives of villagers better while solving problems and developing the management of fisheries resources is 'absolute management'. For example comment, "if someone traps for crabs, another person I will bring his gear back to his place and talk to him". Eventually over years, those who were in disagreement became friends and helped look after the shore. Those people help prevent outside fishing boats from coming for natural resources in village area. That has become the model.

Understanding takes time. It is necessary to talk with villages, different villagers and seasonal migrant workers repeatedly until they understand. That is development. It allows them to see and change existing attitudes about the food crisis and see that natural resource problems are not the isolated concerns of individuals but are collective concerns.

ความเป็นระบบที่สุด คือความสามัคคี ความจริงใจต่อกันและกัน เราจับฟังแล้วก็มาประยุกต์ แบ่งตามความรับผิดชอบ ให้เขาศึกษาให้รู้ ทั้งทฤษฎีและปฏิบัติ ทำอะไร่วมกันคิดวางแผนร่วมกัน ที่สำคัญผู้นำต้องทำเป็นตัวอย่าง

The best system is when we harmonize together, are sincere with each other, and listen to one another before acting. We divide responsibility between people so that they can learn in both practice and theory. They get to brainstorm and plan together, and it is important to have a leader as an example."

กลุ่มอนุรักษ์และฟื้นฟูป่าดอนโจร

อำเภอนางรอง จังหวัดบุรีรัมย์
ส่งต่อผืนป่าที่สมบูรณ์ให้ลูกหลาน

Don Jone Forest Conservation Group,
handing over the forest to young generation

ป่าชุมชนดอนโจรในปัจจุบันมีสภาพเป็นป่าเต็งรังที่อุดมสมบูรณ์ เอื้อประโยชน์แก่ผู้คนรอบป่าพื้นที่และชุมชนใกล้เคียง ก่อนหน้านี้นักนิเวศวิทยาสิ่งแวดล้อมไทย (TEI) ได้ร่วมกับพี่น้องชาวชุมชนป่าดอนโจรศึกษาเรื่องของความหลากหลายทางชีวภาพในป่า และเส้นทางศึกษาทางธรรมชาติ จากการสำรวจพบว่าผืนป่าแห่งนี้มีความหลากหลายทางชีวภาพทั้งพืชและสัตว์อยู่มาก มีสัตว์เลื้อยคลาน นก และแมลงนานาชนิด ทั้งยังเป็นแหล่งอาหารแหล่งสมุนไพร แหล่งรายได้เสริม และแหล่งเรียนรู้ศูนย์เรียนรู้ป่าชุมชน

บนพื้นที่ป่า 2,800 ไร่ ได้ร่วมดูแลโดย 5 หมู่บ้าน ในรูปแบบคณะกรรมการ กิจกรรมที่ทำคือปลูกป่าในทุกปี ปีละ 2 หน

ในทุก ๆ ปี จะมีจิตอาสาเข้ามาทำกิจกรรมปลูกหญ้าแฝก ปลูกต้นไม้ ป่าที่นี่จะมีการลาดตระเวนดูแลป่าและตรวจสอบตลอด ชาวบ้านก็จะช่วยดูแล ถ้าใครทำอะไรผิดในผืนป่านี้ ก็จะมีคนเห็น

ในเรื่องของกฎระเบียบทางคณะกรรมการได้ร่วมกันกำหนดไว้ 4 ข้อ ได้แก่ (1) ห้ามล่าสัตว์ทุกชนิดในพื้นที่ป่าดอนโจร (2) ห้ามทิ้งขยะที่ไม่สามารถย่อยสลายได้ (3) ห้ามบุกรุกในพื้นที่ป่าดอนโจร (4) ห้ามบุกรุกป่าชุมชนพื้นที่ป่าดอนโจร

ชาวบ้านสามารถเข้าไปใช้ประโยชน์ได้ทุกอย่าง เช่น หาเห็ด แต่ห้ามตัดห้ามทำลาย ช่วงที่มีเห็ดเหาะเยอะ ๆ ก็จะเก็บค่าธรรมเนียมบำรุงป่า 10 บาท สำหรับคนในพื้นที่ ส่วนคนนอกพื้นที่ เก็บ 20 บาท โดยเริ่มตั้งแต่ 6 โมงเช้าถึง 4 โมงเย็น

The Don Jone Community Forest is currently a fertile dipterocarp forest benefiting people around it and in nearby communities. Previously, the Thailand Environment Institute Foundation (TEI), together with the Don Jone Community Forest, conducted a study of the biodiversity in the forest and also studied its roads and natural routes. From the survey, it was discovered that the forest had diversity of both plants and animals, including reptiles, birds, and various insects, and was also a source of food and herbs. Additionally, it was also a source of income and a learning center for the forest community.

The forest covers more than 2,800 rai (448 ha) with joint management by five villages with committees organizing activities. The main activity is reforestation twice a year. Each year, volunteers come to help plant vetiver grass and trees. There are patrols and inspections in the forest, and villagers take care to see that there is no misconduct within the area.

For rules and regulations, the committee has set four rules, including: (1) no hunting of any kinds of animals in the area, (2) no disposal of waste that cannot be naturally decomposed, (3) no trespassing, and (4) no trespassing in the Don Jone Community Forest area.

The villagers can access all utilities, such as collecting mushrooms. However, they are not allowed to cut or destroy any trees. If there are a lot of mushrooms in a period, collectors who are from the five villages have to pay a 10 baht fee per person. If the collectors are not from the area, they must pay 20 baht for the period of 6 a.m. to 4 p.m.

การสร้างความเข้าใจกับชาวบ้าน ใช้หลักในการพูดคุยและการมีส่วนร่วม การสื่อสารข้อมูล ให้รู้ถึงกิจกรรมที่ทำกันอยู่ การร่วมกันทำ ความโปร่งใส เจอปัญหาสามารถแก้ไขได้ แบ่งปันคนอื่นว่าเราคิดจะทำแบบนี้ละ ถ้าเราไม่ทำแบบนี้ชาวบ้านก็จะมองว่าไม่โปร่งใสไม่ต้องเลือกที่รักมักที่ชัง เอาจริงเอาจังด้านกฎระเบียบ ผู้นำต้องนำทีมและทำให้ดี ถ้าไม่ทำเรื่องนี้เป็นพื้นฐานเรื่องอื่นก็ไม่ได้แล้ว เข้มงวดในจุดที่ควรจะเข้มงวด ต้องมีเหตุผลรองรับ มีกฎหมายเรียบร้อย สิ่งนี้ถือเป็นความสำเร็จอย่างเป็นรูปธรรม

ป่าของเราอาจไม่สมบูรณ์ แต่สมุนไพรมหาศาล มีสถานี่เรียนรู้ในป่า มีเส้นทางศึกษาธรรมชาติ ผ่านฐานการเรียนรู้ สังคมพืช สัตว์ และเรื่องพิธีกรรม

ป่าแห่งนี้เป็นห้องเรียนธรรมชาติ จัดทำเป็นฐานการเรียนรู้ 12 ฐาน ได้แก่ (1) ฐานเปิดโลกการเรียนรู้ป่าดงดิบ (2) ฐานหลากหลายสู่ย่อยสลายในป่าดงดิบ (3) ฐานช่วงชั้นของต้นไม้แตกต่างแต่พึ่งพา (4) ฐานป่าเต็ง ตัวบ่งบอกดินเปรี้ยวตามธรรมชาติ (5) ฐานป่าเต็งแหล่งเห็ดนานาชนิด (6) ฐานป่าขี้ดุ่น แหล่งเล่น กิน หลบภัย ของสัตว์ป่าบางชนิด (7) ฐานระหอก ลืมผิว (8) ฐานป่าร้าง ฟังเรื่องราวคนกับป่า (9) ฐานตะหลุกควายนอน ขยายพันธุ์สัตว์ครึ่งบกครึ่งน้ำ (10) ฐานป่า

ล้มวง (11) ฐานป่าดงดิบ หนองดงดิบกลายเป็นป่า (12) ฐานพิธีกรรมบนต้นไม้ ตำนานดงดิบ ฐานเรียนรู้ต่างๆ อาจจัดไว้ไม่เหมือนกันในแต่ละฤดู ฤดูฝนจะเห็นแบบนี้ ฤดูแล้งมากก็จะเห็นอีกแบบหนึ่ง

เมื่อได้รับรางวัลลูกโลกสีเขียวในครั้งแรก เมื่อปี พ.ศ. 2554 กลุ่มอนุรักษ์ฯ ได้มีการขับเคลื่อนให้เยาวชนทำการสืบสานต่อไป อยากให้ป่าอยู่ชั่วลูกชั่วหลาน อยากให้คนรุ่นใหม่โดยเฉพาะเด็กและเยาวชนในโรงเรียนมาเรียนรู้กิจกรรมด้านการจัดการความหลากหลายทางชีวภาพ ป่าชุมชนแห่งนี้ได้รางวัลลูกโลกสีเขียวถึง 2 ครั้ง ครั้งที่สองเป็นรางวัลแห่งความยั่งยืน เมื่อปี พ.ศ. 2560

ในอนาคตเราอยากพัฒนาเส้นทางศึกษาธรรมชาติระยะสั้น เพื่อเป็นแหล่งเรียนรู้สำหรับเด็ก อยากให้เป็นแหล่งที่เด็กเข้าถึงได้ง่าย ใช้เวลาไม่นานในการเรียนรู้ ซึ่งเราจะต้องมีการสำรวจพื้นที่เพิ่มเติม เราจะสอนเด็กให้รู้ลึกรู้จริง สาเหตุที่เราลุกขึ้นมาดูแลป่าผืนนี้ ก็เพราะอยากเก็บไว้ให้ลูกหลาน

ความภูมิใจที่สุดของชุมชน คือการได้รับพระราชทานจากสมเด็จพระราชินีนาถ ในรัชกาลที่ 9 ซึ่งเป็นกำลังใจและแรงผลักดันของชุมชน "เราได้ธงพระราชทานเหมือนว่าพระองค์ท่านไว้วางใจเรา มอบให้เราดูป่า"

To raise awareness and understanding with villagers, there was a lot of dialogue and participation. We communicated to show what we were doing, and why participation and transparency was very important. If we had those things, then we could easily solve problems. If we were not transparent and did not let villagers know what we were doing, then there would be a lot of questions. We had to take the rules very seriously. The team leader had to be very well-prepared and able to lead to make sure basic matters were taken care of. We had to be strict when we needed to be, with rationale and a clear set of rules. That was the key to having a concrete success.

Although our forest may not be perfect, we have a lot of herbs. We have learning centers in the forest. We have a nature path to study and understand the associations of plants and animals, along with spiritual aspects.

It is a natural classroom where we offer 12 stations consisting of (1) the world of learning in Don Jone Forest, (2) decomposition in Don Jone Forest, (3) interdependence of different trees, (4) soil acidity, (5) a variety of mushrooms, (6) various forest animals, (7) Rahok, luempua, (8) listening to the story of man and nature, (9) amphibian breeding,

(10) Som Nguang, (11) Don Jone Forest wetlands turned to forest, and (12) a spiritual ceremony on a tree stump and the Legend of Don Jone. The children may need to come in different seasons as there are changes depending on the season and different things to be seen over the year.

Don Jone Forest Conservation Group won the Green Globe Award two times, first in 2011 for community forest conservation and second in 2017 for sustainability. They want the forests to be conserved for the younger generation to see, especially for children from schools to come to learn and participate in biodiversity management activities.

In the future, we would like to develop a short natural path to teach younger children. We want it to be easily accessible for them and take less time to learn. Therefore, we need to do an additional survey of the forest. We will educate children to truly understand the forest. The reason we preserve the forest is to keep it for the younger generation.

The proudest moment for the community was receiving a royal flag from the queen, which encouraged and motivated the community. *"We received the flag because Her Majesty believed in us, and believed we would continue to preserve*

พิพัฒน์ อภิรักษ์ธนากร

นักแสดง ผู้สร้างสรรค์งานออกแบบที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม

Pipat Apirakthanakorn,
innovating designs for the environment

สิ่งแวดล้อมเป็นเรื่องของเราทุกคน
ทุกวันนี้เราเข้าป่าเราเห็นต้นไม้
เราเห็นธรรมชาติสีเขียว เราเห็นสัตว์ป่า
เราขับรถไปตามถนน
เรายังพอเห็นสองข้างทางที่สวยงาม
เราไปเที่ยวทะเลเราเห็นความสวยงาม
ของปะการัง ปลา สัตว์น้ำ
สิ่งที่เราเห็นวันนี้ ในอนาคตมันอยู่ที่เรา
ว่าจะทำยังไง ให้คนรุ่นลูกรุ่นหลาน
ได้เห็นอย่างที่เราเห็น

Environment matters to all of us.

Today we enter the forest,
see the trees, greenery and wild
animals. We drive along the road
and we see the beautiful road.

We go to the sea and we see
the beauty of coral reefs, fish and
aquatic animals. The future is in our
hands. What matters most is that
the younger generation
can see what we see.

เมื่อก่อนผมไม่เคยสนใจเรื่องสิ่งแวดล้อมเลย ผมก็ทิ้งขยะ ผมเด็ดดอกไม้ เดินข้ามสนามหญ้า จนวันหนึ่งบังเอิญได้เข้าไปดูหนังเรื่อง An Inconvenient Truth ประมาณปี ค.ศ. 2007 ในตอนนั้นประเทศเรายังไม่ได้พูดถึงสิ่งแวดล้อมเท่าไร แต่ผมกำลังจะหาหัวข้อเพื่อไปทำวิทยานิพนธ์ปริญญาโท อาจารย์แนะนำว่าควรทำหัวข้อที่เราสนใจจริงๆ พอไปชมภาพยนตร์ก็เลยสงสัยสิ่งที่เค้าพูดในสารคดีนั้นมันจริงหรือเปล่า คราวนี้ก็เลยมาหาข้อมูลเพิ่มเติมก็ทำให้เราเกิดความสนใจก็เลยเอาไปทำเป็นหัวข้อวิทยานิพนธ์ ชื่อว่า “แนวโน้มพฤติกรรม การซื้อของผู้บริโภคที่มีต่อเฟอร์นิเจอร์ที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม” ถือว่าเป็นจุดเปลี่ยนจุดแรกเลยที่ทำให้เราหันมาสนใจ หาข้อมูล และได้มีโอกาสสัมภาษณ์คนที่ทำงานด้านนี้ เลยทำให้มีความรู้ ตอนนั้นแหละที่ทำให้องคาในชีวิตเปลี่ยนไป

I never really cared about the environment. I littered and plucked the flowers. I walked on the grass, until one day around 2007 when I watched a movie called 'An Inconvenient Truth'. Back then, we did not really talk much about the environment. I was looking for my master's thesis topic, and my advisor recommended that I should really study a topic that interested me the most. When I was watching that movie, I had doubts about whether the documentary was legitimate. Then I looked up more information and my thesis topic became “Consumer behavior towards environmental-friendly home furniture”. That was the turning point when I became interested in the environment. I studied and had opportunities to talk and interview experts in that field. It was the moment that changed my life.

หลังจากนั้นคุณพิพัฒน์หรือคุณท็อป ก็ได้มีโอกาสไปเป็นนักร้องแบบเพื่อสิ่งแวดล้อมให้ สวทช. ในโครงการนำขยะตามโรงงานมาออกแบบให้เป็นผลิตภัณฑ์เพื่อสร้างมูลค่าเพิ่ม ได้เป็นกรรมกรตามงานประกวดและบรรยายตามที่ต่าง ๆ เลยรู้สึกที่เราน่าจะรวบรวมสินค้าที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อมในเมืองไทยทั้งหมดมาขายและทำให้คนไทยได้รู้จักสินค้าเหล่านี้มากขึ้น

คุณท็อปเริ่มต้นจากการทำธุรกิจแรกคือ เปิดร้าน ECOSHOP เมื่อ 10 ปีก่อน เพื่อขายสินค้าออกแบบที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม ซึ่งถือเป็นร้านแรกในประเทศ รวมทั้งได้จ้างคนที่มีความบกพร่องทางการได้ยินให้มาเป็นพนักงานขายที่ร้านด้วย

เมื่อเวลาผ่านไปเรื่องสิ่งแวดล้อมเป็นเรื่องที่คนพูดถึงมากขึ้น จึงเป็นจุดเริ่มต้นของการทำเรื่องเกี่ยวกับสิ่งแวดล้อมอย่างจริงจัง "ผมมองว่ามันเป็นองศาเดียวที่ขยับ เดิมทีถ้าผมยังไม่ได้สนใจเรื่องสิ่งแวดล้อมผมก็คงเป็นนักร้องแบบคนหนึ่งที่ทำงานดีไซม์ แต่พอสนใจด้านสิ่งแวดล้อม มันฉีกที่ละน้อยจนกลายเป็นคนละเรื่องเลย ทำให้รู้สึกว่าการที่ได้เรียนรู้เกี่ยวกับสิ่งแวดล้อมมันจริงจัง ๆ"

การออกแบบที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อมของคุณท็อปมีหลัก 4 อย่างคือ หนึ่งเรื่องขั้นตอนการผลิตและวัตถุดิบอาจจะรวมไปถึง Packaging สองเรื่องการขนส่ง ถึงแม้ว่าอาจจะไม่ได้ใช้ Eco Material แต่ถ้าดีไซน์ให้มันขนส่งได้ทีละมากขึ้นหรือหาวัตถุดิบใกล้แหล่งผลิตมันจะลดปริมาณคาร์บอนและการใช้น้ำมันลงได้ สามดูเรื่องการใช้งานเพื่อให้ใช้ได้ทนทานและซ่อมแซมได้ และสุดท้ายเรื่องการจัดการหรือการกำจัด (Disposal) ดูว่าเมื่อมันหมดอายุการใช้งานแล้วมันสามารถไปเป็นอะไรต่อได้ ทั้งหมดคือวิธีการที่มาจาก Life Cycle Assessment (LCA) ซึ่งถ้าออกแบบโดยคำนึงเรื่องพวกนี้ สิ่งแรกที่ได้คือการลดต้นทุนเพราะแค่ลดวัตถุดิบและจำนวนเที่ยวในการขนส่งได้ เท่านั้นก็ลดต้นทุนได้มากแล้ว จากนั้นปลายทางสิ่งแวดล้อมก็ดีขึ้นอีกด้วย

After that, Pipat had an opportunity to work as an environmental designer for NSTDA on a project to transform industrial garbage into value-added products. He had opportunities to be on the judging committees at the environmentally related fairs and lectured at different places. He thought we should compile all environmentally friendly products in Thailand, sell them, and make them well-known to Thai consumers.

Pipat started his first business, ECOSHOP, in 2009 to sell products that were environmentally friendly. It was the first shop in Thailand that sold those kinds of products. In addition, the shop hired staff who were hearing impaired.

As time went by, people started to talk more about the environment. Therefore, he started to take environmental issues more seriously. *“From my view, I only moved one degree from paying no attention to the environment to starting to have an interest in the environment, and then becoming a different designer with a totally changed perspective on my life. It made me feel that studying about the environment was really cool.”*

His environmentally-friendly designs focus on four aspects. First is the production process and raw materials, which may include packaging. Second is about logistics. Even though it might not use eco materials, the design might be transported in large amounts or use raw materials near the production site, which greatly reduces the use of fossil fuels and the amount of carbon dioxide generated. Third is durability and reparability, and lastly is management and disposal. When the product expires, what else could

it be used for? All of those aspects are considered in a Life Cycle Assessment (LCA). If we design and keep those aspects in mind, we achieve reduced input costs because of the reduced transportation and amount of raw materials, which in turn improves the environment.

ในเวลานี้คุณที่อุปทำบริษัท คิดคิด จำกัด ถือเป็นกิจการเพื่อสังคม (Social Enterprise) เริ่มตั้งแต่คุยกับลูกค้าว่ามีความต้องการ นโยบาย หรือวัฒนธรรมองค์กรเป็นอย่างไร เพื่อหาสิ่งที่เหมาะสมที่สุดให้กับเขา เพราะถ้านึกถึงการทำให้เพื่อสังคมและสิ่งแวดล้อมก็ไม่จำเป็นต้องลงเอยด้วยการปลูกต้นไม้ทุกที จึงทำให้งานมีความหลากหลาย อาทิเช่น การลงพื้นที่ตามจังหวัดต่าง ๆ เพื่อนำสินค้ามาออกแบบเพิ่มเติมและหาวิธีการขายที่เหมาะสมให้ชาวบ้าน การออกแบบวิธีการลดขยะจากกระบวนการผลิตและการก่อสร้าง การสร้างแคมเปญและหารูปแบบการจัดงานด้านสิ่งแวดล้อมที่น่าสนใจ สามารถติดตามได้ที่ www.kidkid.co.th

ส่วนงานล่าสุดที่ตอนนี้ทุกคนในบริษัทช่วยกันทำคือ Application ชื่อ ECOLIFE ที่เกิดจากความต้องการช่วยกันลดปัญหาขยะพลาสติกในประเทศ ด้วยแนวความคิดที่ต้องทำให้ง่าย สนุก สร้างการมีส่วนร่วม และได้รับสิทธิประโยชน์ตอบแทนจากการช่วยกันทำดี จึงออกแบบให้ออกมาเป็นเกมการสะสมตัวการ์ตูนและขยายพื้นที่ไปเรื่อยๆ จากการใช้บริการตามร้านต่าง ๆ แล้วป้อนสกรีนรับถุง หลอด แก้ว ซ้อนส้อม พลาสติก พร้อม Scan QR Code ที่ติดอยู่ตามร้านที่ร่วมอุดมการณ์เดียวกัน นอกนั้น ผู้ใช้จ่าย ECO POINT เพื่อสะสมแล้วนำไปแลกรับสิทธิประโยชน์ต่าง ๆ จาก Application ECOLIFE ได้อีกด้วย

ผมเห็นว่าพลาสติกแบบใช้ครั้งเดียวทิ้งมันเป็นปัญหาจริงๆ และคิดว่าคนทั่วไปสามารถลดการใช้พลาสติกแบบนี้ได้ไม่ยาก ผมอยากให้เราใช้พลาสติกให้สมศักดิ์ศรีที่เค้ามีอายุบนโลกตั้ง 450 ปี กว่าจะย่อยสลายมากกว่าการใช้ไม้ก๊วนที่แล้วก็ทิ้งเค้าไป

ตอนนี้มีหลายที่ที่ร่วมกับเราเช่น มหาวิทยาลัยกว่า 30 แห่งทั่วประเทศ เขตพื้นที่สยามสแควร์ เขตพื้นที่สามย่าน สยามดิศพ์เวอรี่ เอ็มบีเค เซ็นเตอร์ สตาร์บัคส์ และที่อื่น ๆ ซึ่งผู้ใช้งานสามารถติดตามสถานที่สามารถใช้งานได้ที่ ECOLIFE app หรือติดตามจำนวนการลดพลาสติกแบบใช้ครั้งเดียวทิ้งและผู้ใช้งานได้ทาง www.ecolifeapp.com

ในเวลานี้บ้านเราตื่นตัวเรื่องสิ่งแวดล้อมทั้งภาครัฐ เอกชน และประชาชน สิ่งที่คุณที่อุปทำในเวลานี้คือ การนำประสบการณ์และเครือข่ายที่มีอยู่มาช่วยกันทำให้เกิดการแก้ปัญหาที่เหมาะสมพร้อมกับการอยู่ได้อย่างยั่งยืนในรูปแบบที่แตกต่างกันออกไปตามความถนัดของแต่ละองค์กร แต่สิ่งที่คาดหวังที่สุดคือ การรวมตัวกันในทุกภาคส่วนและทุกที่เพื่อทำเป้าหมายเดียวกันให้สำเร็จ ไม่ว่าจะเป็นโครงการเล็กหรือใหญ่ เพราะทุกเรื่องที่ทำล้วนแต่ดำเนินไปสู่การแก้ปัญหาทางสังคมและสิ่งแวดล้อมทั้งสิ้น

He also runs a company called “Kid Kid” Co., Ltd which is a social enterprise. His work starts with talking to customers and knowing their desires, policies and organizational culture so that he can find suitable solutions for them. It is not necessary that those social and environmental activities need to involve planting more trees. His work is various and takes him to different provinces to find products that could be designed further, or to find how to successfully sell products to villagers or reduce the amount of waste from the production processes and construction, or create a campaign, or find interesting environmental management. Everyone can see his work at www.kidkid.co.th.

The latest piece of work the company is working on is the creation of a mobile application called ECOLIFE. The idea is to help reduce plastic waste in Thailand through simple, fun and active participation as well as feeling rewarded for doing good things. It involves collecting cartoon stamps from shops by not using plastic bags, straws, plastic cups, and plastic utensils where users can scan a QR Code at participating shops. In addition, users can collect an ‘ECO POINT’ for redeeming rewards from the application.

One time use of plastic is an issue. People around the world can easily help reduce that kind of waste. I want us to use plastic as long as we can rather than use it for a few seconds and then throw it away because it will stay on earth for another 450 years before it decomposes.

At this moment, we have partnered with 30 universities across Thailand, and shops in Siam Square and Sam Yan areas, in Siam Discovery and MBK Center, Starbucks and other places where users can check whether the ECOLIFE App is available to use or track the number of one-time plastic uses and users via www.ecolifeapp.com.

At this time, Thai people have become more aware of the environment in the public sector, private sector and civil society. At the moment, Mr. Pipat is bringing experiences with existing networks and different expertise in each organization to find appropriate solutions for living sustainably. His hope is that there will be active participation from all sectors to achieve one common goal together, whether with small or big projects, to solve social and environmental issues for all of us.

อเล็กซานเดอร์ ไชม่อน เรนเดลล์

นักแสดง ผู้สร้างการเรียนรู้เพื่อสิ่งแวดล้อมแก่เยาวชน

Mr. Alexander Simon Rendell,
developing environmental education for youth

LET NATURE BE OUR CLASSROOM “ให้ธรรมชาติเป็นห้องเรียนของเรา”

ทิศทางการทำงานของเราเป็นเรื่องของสิ่งแวดล้อมศึกษา คือ การศึกษาเพื่อสิ่งแวดล้อม การศึกษาสำหรับสิ่งแวดล้อม การศึกษาภายในสิ่งแวดล้อม พอสามสิ่งนี้มารวมกันมันเกิดเป็นการพัฒนาทั้งเรื่องของความคิดและทักษะชีวิตของนักเรียน ที่จะส่งผลต่อการรับรู้ ความเข้าใจ และก่อให้เกิดแรงบันดาลใจของผู้คนในการมีส่วนร่วมปกป้องทรัพยากรทางธรรมชาติ และการใช้ประโยชน์อย่างยั่งยืน

LET NATURE BE OUR CLASSROOM

Our work is studying about the environment, for the environment, and within the environment.
When those three things come together, students develop their ideas and life-skills.
Their perceptions and understanding are affected, and they are motivated to actively participate in protecting natural resources and promoting their sustainable use.

คุณเล็กซ์ได้รับแรงบันดาลใจเกิดจากครูลงกต ชูแก้ว ที่เคยพาไปรักษาป่า รักษา ช้างป่า ตั้งแต่สมัยเด็กๆ จึงเป็นเหมือนส่วนหนึ่งในการเติบโต พอเรียนจบก็อยากลองทำ อะไรที่นอกเหนือจากงานแสดง จึงเริ่มไปดำน้ำ เพราะโดยธรรมชาติเป็นคนที่ชอบเรื่อง สิ่งแวดล้อมอยู่แล้ว ชอบอยู่ตามทะเลมากกว่าชอบชอบปิ้ง

พอมาเห็นครูสอนเด็กอยู่กลุ่มหนึ่งเราก็เข้าไปเป็นอาสาสมัคร ในขณะที่เดียวกัน ก็ทำเรื่องของช้าง เรื่องของการพยาบาลช้าง และทำกิจกรรมให้เด็ก ๆ ที่มีความต้องการ พิเศษ เช่น เด็กวิซเซอร์ เด็กออทิสติก เราก็เห็นว่ามันเจ๋งดี เป็นสิ่งที่ทำแล้วมีความสุข เลยคิดว่าทำไมเราไม่ก่อตั้งองค์กรแบบนี้ด้วยกัน ลองทำจากกลุ่มเล็ก ๆ ให้เป็นรูปร่าง ของบริษัทมากขึ้น อาจจะทำให้คนทั่วไป เยาวชนทั่วไปได้มีส่วนร่วม ได้เรียนแบบนี้ แล้วก็พัฒนาไปเรื่อย ๆ จนมีหลักสูตรเป็นของตัวเอง เราทำมา 4 ปีแล้ว มีหลักสูตร หลัก ๆ คือ Wildlife : ทางป่า เช่น หลักสูตรช้าง สัตว์เลื้อยคลาน กล้วยไม้ Marine life : ทางทะเล Indigenous : คนพื้นเมือง คือเรียนรู้เรื่องคนท้องถิ่น ว่า มอร์แกน มูเซอ

ทิศทางของ EEC

EEC (Environmental Education Center) เป็นเรื่องของการศึกษา มีรูปแบบ คือ การศึกษาเพื่อสิ่งแวดล้อม การศึกษาสำหรับสิ่งแวดล้อม การศึกษาภายในสิ่งแวดล้อม พอสามสิ่งนี้มารวมกันมันเป็นที่การพัฒนาทั้งเรื่องของความคิดพัฒนาทั้งเรื่องของทักษะชีวิตของนักเรียน โดยเอาสาระมาแตกออกให้เป็นกิจกรรมตามกระบวนการ มีการประเมินสถานการณ์ การคิดวิเคราะห์ โปรแกรมการศึกษา มีการดูแลผลลัพธ์ว่าสร้างความเปลี่ยนแปลงอะไรบ้าง

ถ้าถามว่าเราได้ช่วยอย่างไร เราช่วยทางด้านการศึกษากการให้ความรู้เพื่อการอนุรักษ์ เราจะปลูกฝังให้เด็ก ๆ ทราบว่า มีใจอย่างเดียวไม่ได้ ต้องทำให้ถูกต้อง เพราะถ้าทำไม่ถูกต้องก็ไปสร้างภาระให้กับสิ่งนั้น

Alexander Simon Rendell (Alex) was inspired by Teacher Alongkot Chukaew who used to come to preserve the forest and wild elephants when he was a child. That was part of his development. After graduating, he wanted to try to do something substantial. He began to dive because naturally, he was interested in the environment and would rather go to the sea than go shopping.

When I saw a teacher teaching a group of children, I volunteered. At the same time, I studied elephants and how to nurse them and create activities for children who required special care, such as those who were in wheel-chairs or autistic. I found it interesting and it made me happy. So I thought why I didn't establish that kind of organization myself. I tried with small groups until it became more of an organization. I encouraged the public and youth to participate, study and keep developing until I had

my own curriculum. I have done it for four years now and offer four courses: Wild Life – elephants and reptiles, Orchids, Marine Life, and Indigenous – studies of groups, such as the Morgan, Wa and Lahu.

EEC directions

EEC or Environmental Education Center provides education about the environment, for the environment, and within the environment. When those three things are combined, it will develop both the thinking and life skills of students. We divide the content into processed activities, situational assessments, analysis and educational programmes. We will see if the results affect any changes.

If you ask how we can help, we can help with education. By educating and raising awareness for conservation, we will teach children it takes more than desire to help. It has to be done properly otherwise it will create a burden.

สิ่งที่เห็นได้ชัดว่าประสบความสำเร็จ ก็คือ ค่าย มันทิมี่สำเร็จมาจากสำเร็จน้อย ส่วนที่ไม่ประสบความสำเร็จทั้งหลายก็มองว่ามันเป็นบทเรียน ผมเองก็นั่งอยู่ในตำแหน่งที่ต้องดูแลทุกสิ่งทุกอย่าง ก็ต้องคิดต่อไปว่าจะทำอย่างไรให้ระบบมันดีกว่านี้ ต้องดูว่าในมุมมองของต่างประเทศ ทำอย่างไรให้เขามองว่า EEC คือหนึ่งในสถานที่ที่น่าทำงานด้วย เพราะว่าเราคิดว่าเราเชี่ยวชาญระดับหนึ่ง เรื่องการประเมินความปลอดภัยของเด็ก เราประเมินแล้วประเมินอีก เราเสียค่าใช้จ่ายกับเรื่องนี้ไปเยอะมาก ทุกวันนี้เรามีทีมกว่า 20 คน ยังไม่รวมกับคนข้างนอกที่มาช่วยเราในค่ายต่าง ๆ เรายิ่งทำก็ยิ่งเห็นช่องทางใหญ่ขึ้นเรื่อย ๆ จนมันไม่สิ้นสุด ส่วนเรื่องหลักสูตรก็มีครูลงกตเป็นคนดูแล

กิจกรรมของค่ายจะให้เด็กได้สัมผัสกับธรรมชาติด้วยตัวเอง มันเป็นเรื่องของการศึกษา ไม่ใช่บริษัททัวร์โดยสิ้นเชิง อย่างป่าทรัพยากรทางทะเล โลกใต้น้ำ ถือเป็นเครื่องมือการสื่อสารที่ EEC นำมาใช้กับเด็ก

พอเรามาทำตรงนี้จริง ๆ ทั้งภาครัฐ และเอกชน จะเชิญไปพูด ในฐานะนักแสดง ในฐานะคนทำงานด้านสิ่งแวดล้อม ทุกสิ่งทุกอย่างที่เกี่ยวกับสิ่งแวดล้อมเขาก็นึกถึงเรา ทำให้เราได้เห็นตั้งแต่ระดับเล็ก ๆ ไปจนถึงระดับโลก ระดับสหประชาชาติ ว่าเขาคุยกันเรื่องอะไร วิธีการของแต่ละที่เป็นอย่างไร เพราะฉะนั้นทำให้เราได้ทราบปัญหาสิ่งแวดล้อมที่เกิดขึ้นมันไม่ได้แก้ง่ายเหมือนที่เราคิด กว่าไอเดียดี ๆ อย่างหนึ่งจะถูกนำมาใช้จริงอาจต้องใช้เวลาอีกห้าปีข้างหน้า เพราะมันมีขั้นตอน เรากำลังสื่อสารกับคน ไม่ใช่แค่ป่า แต่ต้นไม้มันรวมถึงความเป็นอยู่ของคน

After running the company, the most obvious successes were camps. Some were very successful, and some were not, but we considered those as a lesson. I was in a position who takes care of everything. I always think about how to improve the system to be better in the following years. I have to look at it from an international perspective to create sustainability in this region and to make EEC an interesting work place. We think we are experts, at some point, about child safety assessment. We repeatedly assess. We have spent a lot of money on safety. Today, we have roughly a team of 20 members, not including outsourced staff that helps us throughout the camp. The more we do, the more channels we see. It is never-ending. However, Kru Alongkot will take care of the curriculum.

The activities of the camp allow children to experience nature by themselves. It's about education, not a tour services company. Marine resources and the underwater world are useful tools for communications with children.

Since we have been doing this, we have been invited to speak as environmentalists by both the government and private sectors. They will think of us when they talk about environment-related issues. This has widened my vision, and I have realized what they are talking about from the small level, international level and United Nations level, and how to deal with problems from each country. This made me realize that it is not easy to solve environmental issues. It may take at least five years before a good idea is put into use. We are communicating with people, not with the forest.

คุณเล็กซ์มีความชัดเจนในทิศทางว่า EEC มุ่งเน้นเรื่องของการให้ความรู้ เพราะฉะนั้นอะไรที่เป็นปัญหาที่เกี่ยวกับมาคิดว่าจะสอนเด็กอย่างไรไม่ให้เกิดปัญหาเพิ่ม มากกว่าจะไปบอกเด็กว่าแบบนี้ผิดแบบนี้ถูก มีการสร้างกระบวนการให้เขารับรู้ว่ทั้งหมดมันคืออะไร

เราช่วยได้ในเรื่องเล็ก ๆ น้อย ๆ อย่างเรื่องพกกระบอกน้ำไปเองก็จะทำ แต่จะไปหวังให้ทุกคนทำเหมือนเราก็ไม่ใช่ มันก็ต้องเข้าใจปัญหา ต้องแก้ที่ต้นเหตุ การศึกษาก็คือการแก้ที่ต้นเหตุอย่างแท้จริง

EEC is focused on providing education. Problems will be perceived and taken back for rethinking about how to teach children. It is not good enough just to tell children what is right and what is wrong. They need to understand the whole process. For example, one person will not be able to stop everyone from using plastic. In the medical area, it would not be possible to change the material in a syringe to metal. Plastic is there because it has its own benefits.

We can help in small ways, such as using water flasks, but it is impossible to expect everyone to do exactly as we do. We need to understand the problems, which must be solved in relation to the causes. Education is a genuine way to solve problems by understanding the causes.

HUMAN STORY

The Environmental Stewards เรื่องราวของคนเฝ้ารักษารธรรมชาติ

ADVISOR

□ Office of Natural Resources and
Environmental Policy and Planning (ONEP)

□ United Nations Development
Programme (UNDP), Thailand

Raweevan Bhuridej

Secretary General

Jittinun Ruengverayudh

Director of Biodiversity Management Division

Benchamaporn Wattanatongchai

Environmentalist, Senior Professional Level

Wanlop Prechamart

Environmentalist, Senior Professional Level

Saengroj Srisawaskraisorn

Programme Specialist

Napaporn Yuberk

Programme Analyst

EDITOR Benjamas Chotthong

Barry Bendell

WRITER Notchana Pacharachaikul

Tanirat Tanawat

Santila Pintakup

Wasithi Kaeojunla

Cholada Panthang

ARTWORK Notchana Pacharachaikul

ISBN 978-616-90286-5-9

PUBLISH Sue Tawan Printing, Bangkok

July 2019

1,000 Copies

